श्रीसच्चिदानंदायनमः॥ नमनजिसद्गुरुराया॥ ह्मणोनिसद्भावेंलागेंपायां॥ नवंमीप
णगेलेंवायां॥ घेउनियांतुंपण॥ १॥ नवलपायाचेंकठिणपण॥ कष्टेंनतुटेलिंगदेह
जाण॥ त्याचेंहिंकेलेंचुर्ण॥ अवलीळाचरणलागतां॥ २॥ पयाला[illegible]चिबळि॥ धाडा
तलापाताळिं॥ पायलवणासुरारंवदाळि॥ अतुबळिनिर्दळिला॥ ३॥ पाय[illegible]
येसितिरव॥ काळियासिलागतांदेरव॥ त्याचेंसोषुनियांविख॥ केला[illegible]
॥ ४॥ पायअतिशयेंदारुण॥ शकटासिलागतांजाण॥ त्याचेंतुटलेंगु[illegible]बंधन॥ [illegible]
गमनखुंटलें॥ ५॥ पायांचाधाकुसबळा॥ पायेंउद्धरिलिअहल्या[illegible]॥ पायन[illegible]
खतांडोळां॥ धित्यामुकलासंसारा॥ ६॥ आवडिपायाचिंतिति[illegible]त्या[illegible]मनु
ष्यधर्मकेलानास॥ पायेंयमलोकपडिलावोस॥ पायेंजी[illegible]॥ [illegible]
[illegible]रिलेंशेवें॥ तोजगातेंघेतुलुंगिलाजिवें॥ [illegible]
[illegible]॥ [illegible]दमाहाश्मसानि॥ ८॥ ऐसेंपायांचें[illegible]॥ [illegible]

आध्या २

...सि ... ... तेथजीविंजीणें ॥ हेंमानितेंमानणेंउरेंनेशि ॥ ९ ॥ ऐस ... जाणो
नियाभावें ॥ येकायेकपणिंकेलागवो ॥ तेथहिपायांचानवलाचो ॥ केलेंयेक ... वो
चैंदनमात्रें ॥ १० ॥ तेथकवणेंकवणासिवानणें ॥ कवणेंकवणासिविनवणें ॥ क ... क
णादेणेंघेणें ॥ मितुंचेजीणेंजीविंगेलें ॥ ११ ॥ तेव्हांदेवोआणिभक्त ॥ जालासि ... तुं
तुं ॥ तेथमिंपणाचिमातु ॥ कोणेंकोणातुंमिरवावि ॥ १२ ॥ ऐसियापदिंवउनित ... ता ॥
करवितासिग्रंथकथा ॥ तेव्हांमाझेनिनामेंकविकर्त्ता ॥ तुंचितुवस्तनासकु ... या ॥
॥ १३ ॥ माझेंनांवरुपआवघेंयेक ॥ तेंहिंजनार्दनजाहालादेख ॥ ऐसेंयेकपणा ... कांत
तिक ॥ अत्यंतिकश्रीजनार्दन ॥ १४ ॥ तेणेंकवतिकेंचिआतां ॥ माझेनिनांवेंका ... विक १
र्ता ॥ होउनिस्वयेंरचिग्रंथा ॥ यथार्थतानिजबोधें ॥ १५ ॥ तेथद्वितीयाध्यायाचाअं
तिं ॥ दुस्तरमायाउत्तमभक्ति ॥ निरसुनियांभजनस्थिति ॥ भगवद्वाक्यिंपावले ॥
॥ १६ ॥ कैसिदुस्तरहिहरिचिमाया ॥ पुसाव्यासादरजालिराया ॥ प्रसादेंबिन
ता ॥

उनियां ॥ ह्मणेमुनिवर्याअवधारिं ॥ १७ ॥ श्लो० ॥ राजोवाच ॥ परस्याविष्णोरीशस्यमायिनामपि
मोहिनीं ॥ मायांवेदितुमिच्छामोभगवंतोब्रुवंतुनः ॥ त्रितियाध्यायिंनिरोपण ॥ राजा
करिलच्यारिप्रश्न ॥ माया आणितिचेंतरण ॥ ब्रह्मतेंकोणकर्मतेंकेसें ॥ १८ ॥ तेथप्र
थममायेचाप्रश्न ॥ रायेंपुसिलाआपण ॥ तेंचिअर्थिचेंनिरोपण ॥ मायेचेंल ... ण
राजाबोले ॥ १९ ॥ सुरामाजिश्रेष्टऋषिकेशि ॥ ब्रह्मादिशिउवंदितिज्यासि ॥ ल ... क्ष्मी
विष्णुचिमायाकैसि ॥ जेमायिकांसिव्यामोहि ॥ २० ॥ केसिमायिकामाजि मोहियें ...
ब्रह्माशिउमानितिचितें ॥ आह्मिपुर्णमायेचेनियंते ॥ सेरिंमायातयातें ... अ
मोहेंमोहि ॥ २१ ॥ ब्रह्मामोहिलाशिवाचालग्निं ॥ वीर्यद्रवेपार्वतिदेखोनि ॥ मा ... देवो
माहाज्ञानि ॥ देखतांचिमोहनिनिजवीर्यद्रवलें ॥ २२ ॥ जोसज्ञानाछळि ... बळात ... जी
तेंश्रुतिमंत्रेंअजाअजया ॥ तेहरिचिदुर्धरमहामाया ॥ विवंचुनियांमजसांगा ॥ ... अ
... बाधकता ॥ तेबाधुंनसकेअनन्यभक्ता ॥ तुंवांहिसांजावे ... दे

त[illegible]रन्निकथाकोपुससि॥२४॥तेचिअर्थिचेनिरोपण॥र[illegible]प भा
[illegible]मुन[illegible]ऐकाव्यागुह्यज्ञान॥विदग्धप्रश्नपुसतु॥२५॥श्लोक॥[illegible] २
दृचोहरिकथामृतं॥संसारस्तापनिस्तप्तमर्त्यस्तत्तापभेषजं॥[illegible]
मच्चेवंवचनामृत॥पुरेनम्हणेमाझेंचित्त॥आस्वादितांशुद्धिंशब्दार्थ॥श्रवण[illegible]
धिकजाले॥२६॥अद्भुतकथाअतिसुरस॥श्रवणेंश्रवणाअधिकसोस॥रसनाम्ह
णेहाअतिगोडरस॥डोळ्यांउल्हासहेंअपुर्वरूप॥२७॥घ्राणम्हणेहानिज[illegible]
सुमनिसुमनाअतिसुगंधु॥वाचाम्हणेहाशब्दु॥परमानंदुअनुवादे॥२८॥नव[illegible]
रोपणाचायावा॥भुजांस्फुरणयेघ्यावयाखेंवा॥आळिंगनजिविच्याजिवा॥नि २
जसद्भावाहोतसे॥२९॥तुमचिकथासुनिश्चितिं॥दिव्योषधिभवरोगछेदिति॥त्रि
विधतापांनिवृत्ति॥जडमुढपावतिएकतांभावें॥३०॥राजापरमार्थेसकांक्ष॥देखो
निसार्थककथेचेंलक्ष॥हरिधाकुटाअंतरिक्ष॥निरोपणिंदक्षबोलताजाला॥३१॥

श्लोक॥अंतरिक्षउवाच॥एभिर्भूतानिभूतात्मामहाभूतैर्महाभुजः॥ससर्जोच्चाव
चानाद्यःस्वमात्रात्मप्रसिद्धये॥अंतरिक्षम्हणेराया॥तुवांपुसिलिहरिचिमाया॥तोप्रश्न
विगेलावायां॥बोलणेंचिआयानयेबोलकेयाचें॥३२॥वंध्यापुत्राचाजन्मकाळ॥
रायेंआणविलातत्काळ॥रासिनक्षत्रिंजातिकुळ॥सांगोंजातांविकळयोग[illegible]
ए॥३३॥मृगजळाचिपव्हेबरवि॥गंधर्वनगरिंघालावि॥वारावळुनिसुत्रस्वभा[illegible]
वातिलाबागविरवघोततेजिं॥३४॥निजछायेचेसिरफोडा॥आकाशाचिरवाळ[illegible]
ढा॥सिंपिआधारुखरवडा॥वागुळाचारांडवडा॥निजशास्त्रेंकिजे॥३५॥जाल[illegible]
कावाहालाहानवारा॥अश्वसिंगेंआकाशाचिरा॥नपुसकाचिंनातोंडेंघरा॥सुर्यो
दयिंआधारालपोंआलि॥३६॥वांझेचेसुनेपुत्रजाला॥तेथभिष्मस्त्रियेप[illegible]
आला॥तेणेंपयपानेतोमातला॥घरघुंगुकेलादिगांबराचा॥३७॥गुंजानि[illegible]
[illegible]मंतलग्नीलावावि॥त्यांसोहळ्यालागीविकावि॥वोसगाविंनिज[illegible]या॥३८॥

आकाशाचिंसुमनें। सुवासेंकिंवासहिनें। हेविवंचितिजेदेखणे। तेमायेचेंसांगणें
सांगतुसुखे॥ ३९॥ एवंमायेचेंजेंबोलणें। तेंसांगताचिलाजिरवाणें। नुपजत्याचेंश्रा
द्धकरणें। तेसिसांगणेंमाहामाया॥ ४०॥ मायाह्मणवियेणेंभावें। जेंमिंकदाविद्यमान
नव्हे। यालागिं अविद्यायेणेनांवे। वेदानुभवेंगर्जतिशास्त्रें॥ ४१॥ भ्रमुतेंमायेचें
निजमुळ। भ्रांतिजकें हेंसांडुल। भुलितेइचेसाजुकफळ। विषयरसाळसदांफ
ळित॥ ४२॥ हेनसतेनिरुपेंरूपाआलि। सत्यासत्येंगुरोदरजालि। तेथअसत्याचिं
पिलिं। स्वयेंव्यालिअसंख्य॥ ४३॥ वासनाविषयगुणिं। गुंफिलिमिरवेवेणी। मिंप
णाचातरुणपणिं। मदमोहनिचामके॥ ४४॥ मृगजेळिचामुक्ताफळि। मस्तकिं
बाणिलिजाळि। गगनौळाचांपेकळि। मिरवेवेल्हाळि अतिसौंदर्ये॥ ४५॥ रजुस
र्पुमाथांचामणि। काढुनिलेइलितेलेणि। सुक्तिकारजतपेंजणि। चालेरुणझु
णिंखळखळित॥ ४६॥ ससेविषाणपादुका। लेउनिचालेतेदेखा। तिसिअहंकारुतोसखा॥

अतिनेटका। जेष्टपुत्र॥ ४७॥ कुळविस्ताराला गिंपाहिं। ममताव्यालिठाइंठाइं।
मोहाउपजउनिविदेही। घरजांवायितोकेला॥ ४८॥ अहंमोहममतायोगें। जग
विस्तारिलेंजगें। स्थुळसबळप्रयोगें। ममतानिजांगेंवाढवि॥ ४९॥ संकल्पविकल्पां
चिंकांकणें। बाणुनिमनदिधलेंआंदणें। घालुनित्रिगुणांचेंठाणें। मायापुर्णपणें
थोरावे॥ ५०॥ एसिमिथ्यामुळेंमाया। वाढलिदिसेराया। तेकैसेनियेआया। सांग
नासे वयाअनिरुप्य॥ ५१॥ संतह्मणोंतरितें आभासे ओधिंअसेपाठिनासे। असंतह्म
णोंतरिआभासे। ऐसेंहिंनसेनिजांगें॥ ५२॥ जैसेंमृगजळाचेंज्ञान। दिसेपरिमि
थ्यापुर्ण। तैसेंआभासेभवभावन। तेमायाजाणनृपनाथा॥ ५३॥ श्रुतिशास्त्रा
मायामाग। पुसतां आरोगीतिमुग। मायेसिसाचाचेंअंग। पाहातांचांगअसेना॥ ५४॥
मृगजळाचिमाहानदि। कोणगिरिवरउद्बोधि। हेसांगाव्यानाकळेबुधि। तेविमाया
सिद्धिअनिर्वाच्य॥ ५५॥ आरिसांकायप्रतिबिंबअसे। जोपाहेतोचिआभासे। तेविमा

पुलेनिसंकल्पवशें॥मायाउल्हासेंनसतिचि॥५६॥रजुसर्पुजितुधरिला॥त्याचेंक आध्या २
वतुकपाहोंचाला॥ऐसेंबोलतिजेबोला॥तेमायेचासोहळा॥सागतुसुखें॥५७॥
अग्निसंकल्पुसुर्यिनसे॥सेखिंसुर्यकांतिनदिसे॥तळिंधरिलेनिकापुसें॥अग्नि
प्रकासेतद्योगें॥५८॥उडोंजातांआपुलिछाया॥सर्वथानुडवेज्याचितया॥तेवि
तरतोंडुस्तरमाया॥जाणरायानिश्चित॥५९॥तेविशुद्धब्रह्मींसंकल्पुनाहिं॥
सेखिंनदिसेकेवळदेहिं॥माझारिवासनेचाठांइं॥देहाभिमानेंपाहिंसंसारुभा
से॥६०॥जाग्रतिदेहाचाविसरपडे॥सवेंचिस्वप्नदेहदुजेंजोडे॥तेणेंमिथ्याप्र
पंचुवाढे॥स्वप्निंस्वप्नकुडेंकदांनमने॥६१॥सुषुप्तिसिदेहाचाअसंभावो॥तेथ ४
नाहिंभवभावो॥जन्ममरणनेहिंवावो॥संसारसंभावोदेहाभिमानें॥६२॥तेवि
आत्मत्वाचाविसरु॥तेणेंमिंदेहहाअहंकारु॥तेणेंअहंकारेंसंसारु॥अतिदुस्त
रुघोरावे॥६३॥जेविमृगजळिंमिथ्याभासे॥तेविब्रह्मिंप्रपंचुनसे॥तोनिरसा

व्याकैसें॥साधनपीसेंपिशाचा॥६४॥दोनिचिअक्षरेंमिथ्यामाया॥जवंगेलासां
गावया॥तवंश्लोकार्थगिलाराया॥वाढलावायांग्रंथुसैरा॥६५॥मायापाहोजातांह
रुषे॥सज्ञानहिजालेंपिसें॥नावारूपाचियेभडसें॥कल्पवसेमायावाढे॥६६॥माये
चेमुख्यलक्षण॥रायातुजमिसांगेनखुण॥आपुलिकल्पनासंपुर्ण॥तेमायाजा
णनरव्यां॥६७॥निजहृदयिंविनेआशा॥तेविमायामुख्यगाक्षितिशा॥जोसर्व
थानित्यनिराशा॥तोपुज्यजगदिशानिजपुर्णत्वें॥६८॥आतांकांहिंएकतुसाप्र
श्नि॥मायासांगोउपलक्षणि॥स्वर्गस्थितिसंतकारिणि॥त्रिविधगुणिविभागें॥६९॥
जेविसुर्यासिसंकल्पनसे॥तरिंनसतांत्याचाठाइंदिसे॥जेव्हांकांनिजकिर
णवसें॥अग्निप्रकासेंसुर्यकांति॥७०॥तेविशुद्धस्वरुपिपाहिं॥संकल्पमात्र
काहिंनाहिं॥नसताचिदिसेनेठांइं॥तेजाणविदेहिमुळमाया॥७१॥स्वरुपनि

विकल्पपुर्ण। तेथमिंह्मणाव्याह्मणतेंकोण। ऐसेंहिगयिंस्फुरेंमिंपण। तेमु आत्म।
ख्यत्वेंजाणमुळमाया।।७२।।तयामीपणाचापोटिं। ह्मणेमजचिम्यांपाहावेदि २
ठि।मजसिम्यांसांगाव्यागोठि।अत्यादरेंभेटिमजमाजिआंवि।।७३।।मजमा के।
झिअतिप्रीति।मजमाझिहोआविरति।माझ्याचिम्याघेउनियुक्ति।मजमा
झिप्राप्तिमद्बोधेंहोंवि।।७४।।ह्मणेमजमियांआलिंगावें।मजमियांसंभोगावें।
मजम्यांनियोगावें।स्वामिसेवकत्वें।।७५।।एकआजानुबाहुन्टपनाथा।ऐसेंआ
ठवलेंभगवंता।तोआठवोजालाश्रुजिता।माहाभुतांभोतिकां।।७६।।च्यारि ५
वर्णच्यारिखाणि।च्यारियुगेंच्यारिवाणि।चारिपुरुषार्थचहुंलक्षणिं।मुक्ति
चिमोडणिचतुर्ह्मी।।७७।।उभारूनितिन्हिगुण।आठवारचित्रिभुवन।तेणे
मांडुनित्रिपुटिविंदाण।कर्महिसंपुर्णत्रिधाकेलें।।७८।।एवंएकपणिंबहुपण।।

रुपाआणिमुळिंचिआठवण।।परिंबहुपणिएकपण।।अखंडत्वेंपुर्णतेंकदानभं
ग।।७९।।जेंजेंकुंभारूभांडेकरि।आकाशसहजचित्याभितरिं।तेविंमाहाभुतें
भोतिकाकारिं।समन्वयेहरिसर्वदासर्वि।।८०।।रायाजाणयेचिअर्थि।बोलिलें
उपनिषदेंप्रति।एकाकिनरमतेयाश्रुति।हूतांचिनिजस्फुर्तिभगवंतिस्फुर
लि।।८१।।किंबहुनाएकपणिंसमस्तें।रुपाआलिंजेंभुतेंमहाभुतें।तेंचिहरिचि
मायायेथें।जाणनिश्चितेंन्टपनाथा।।८२।।भुतभोतिकस्फुरेजेस्फुर्ति।तेंप्रका
शुनसकेमायानिजशक्ति।मायाप्रकाशकुचिन्मुर्ति।अखंडत्वेंभुतांछाति
प्रवेशलाभासे।।८३।।मुख्यमायेचेंनिजलक्षण।प्रकाशिपरमात्माचिद्घन।।
तोचिश्रुतिंभुतात्माआपण।प्रवेशलेपणनसोनिदावि।।८४।।श्लोक।। ।।
एवंसृष्टानिभूतानिप्रविष्टःपंचधातुभिः।।एकधादशधात्मानंविभ

ननुजुषतेगुणान्॥८४॥ऐसिंसृजिलिंभुतेमाहाभुतें॥तेंजुंडमुटेंअचेतें॥ आध्या
त्यासिवर्तवाव्याव्यापारार्थें॥विभागीआपण्यातेंतन्नत्प्रवेशिं॥८५॥पंचधापं ३
चमाहाभुते॥तेकार्यक्षेमाहाआवयायेथें॥पंचधाविभागेंश्रीअनंतें॥प्रवे
सिजेतेथेंतेंऐक॥८६॥गंधरूपेंपृथ्विते॥प्रवेसोनिश्रीअनंतें॥पुर्णक्षमाआ
णुनितितें॥चराचरेंभुतेंवाहाविस्वयें॥८७॥पृथ्वीसिप्रवेशलाभगवंत॥याला
गीतेआवरणजळांत॥उरलिसेनविरत॥जाणनिश्चितमिथलिशा॥८८॥ध
राधरिधराधर॥यालागीविरउंनसकेसमुद्र॥धराधरेंपृथ्वीसधर॥भुतभर
भारतेवाह॥८९॥स्वादरूपेंउदकातें॥प्रवेशोनिश्रीअनंतें॥द्रवत्वेंराखोनित्यातें॥ ६
जिवनेंभुतेंजिववसद॥९०॥जीवनिप्रवेशेजगजीवन॥यालागीआवरणते
जिजाण॥नशोषितांउरेजीवन॥हेंलाघवपुर्णहरिचें॥९१॥तेजाचागाइंहेउ

निरूप॥प्रवेशलाहरिसद्रूप॥यालागींनयनितेजअमुप॥जगरिंदयदीप्यज
ठराग्निजाला॥९२॥रूपयोगेंलवलाहिं॥हरिप्रवेशेतेजाठांइं॥तेंआवरणवायु
माजिपाहिं॥नमालवेकहिंयालागीराया॥९३॥वायुमाजिस्पर्शयोगें॥प्रवेशुकि
जेश्रीरंगे॥यालागीप्राणप्रयोगें॥वर्त्तविआंगेंअनेकजीव॥९४॥वायुचाठांइंहृ
षिकेश॥स्पर्शरूपेंकरिप्रवेश॥यालागीवायुचाग्रास॥सर्वथाआकाशाकरुं
नसके॥९५॥शब्दगुणेंरुषिकेष॥आकाशिंकरिप्रवेश॥यालागींभुतांसिअव
काश॥सावकाशवर्त्तव्या॥९६॥शब्दगुणेंगगनि॥प्रवेशलाचक्रपाणिं॥याला
गीतेनिजकारणिं॥लिनहोउनिजांवोंनसके॥९७॥माहाभुतिंनिरंतर॥स्वभावि
कनित्यवैर॥येरातेंग्रासावयायेरं॥अतितत्परसर्वदा॥९८॥जळविरहुंपाहेपृथ्वी
तें॥तेजसोखुंपाहेजळातें॥वायुग्रासुधांवेतेजाते॥आकाशवायुतेंगीळुंपा

हे॥९९॥तेथप्रवेशोनिश्रीधर॥त्यातेंकरुनियांनिर्वैर॥तेंचियेरामाजियेर॥उल्हासेथो
रनांदवि॥१००॥एवंपंचभुतसाकारता॥आकारलिभुताकारता॥तेथजीवरूपेंव
र्तविता॥जाहालापैंतत्वताप्रकृतिसंयोगे॥१॥त्यासिब्रह्मांडिंपुरुषहेनाव॥पिंडिं
त्यातेंह्मणतिजीव॥हामायेचानिजस्वभाव॥प्रतिबिंबलादेवजिवशिवरुपें॥२॥
शिविजेयोगमायाविख्याति॥जीवितितेंअविद्याह्मणति॥हेचिमायेचिमुख्यलक्षं
ति॥स्वप्नस्थितिसंसारु॥३॥त्यातेह्मणतिदीर्घस्वप्न॥तोहामायावीसंसारपुर्ण॥
निद्रेमाजिदिसेजेंभान॥तेंजीवाचेंस्वप्नअविद्यायोगें॥४॥येथजागाजाल्यांमि
थ्यास्वप्न॥बोधुजाल्यांमिथ्याभवभान॥हेंअवघेमायेचेंविंदाण॥रायातुजाणनि — ७
श्चीत॥५॥आतांजीवाचिविषयावस्था॥विषयरसिरसभोक्ता॥येकधादशधावि
भागता॥ऐकनृपनाथासागेन॥६॥एकधाभावेंअंतःकरण॥स्वयेंजालाजनार्द

न॥मनबुद्धिचित्तअहंस्फुरण॥चतुर्धाजाणविभागें॥७॥जीवुआपुलियापरिपुर्ण
ता॥अहंह्मणेनिजात्मसत्ता॥तेथमायेचिअतिलाघवता॥तेअहंदेहाचेमाथां
देहात्मताद्दढकेलि॥८॥अहंकारुवाढतादेहात्मता॥विसरेआपुलिचिद्रुपता॥वि
सरुवाढविविषयचिंता॥तेंचिचित्ततत्वतामाहाराजा॥९॥देहअहंताअतिचपळ॥ति
तेंह्मणतिमनचंचळ॥नानासंकल्पविकल्पजाळ॥वाढविप्रबळभयशोकदुखे॥१०॥
देहअहंतेचेंशाहाणपण॥तिनांवगाबुधिजाण॥तेबुद्धिनेंनिश्चयोकेलापुर्ण॥आ
लाजन्ममरणअनिवार॥११॥एवंदेहअभिमानाचेमाथां॥चित्तचतुष्टयअ
वस्था॥मुख्यसंसाराचाकर्त्ता॥जाणतत्वतादेहाभिमान॥१२॥अहंकारुधरिसो
हंपण॥तेचिचित्तिंप्रकटेचैतन्यघन॥तेव्हांमनहिहोयेउन्मन॥बुद्धिचानिश्चयोपु
र्णपरब्रह्मीं॥१३॥समुळमावळल्याअभिमान॥केचिबुद्धिकैंचेंमन॥बुडेचित्ता

आध्या ३

चेंचित्तपण॥ ब्रह्मपरिपुर्णकोंधाटे॥१४॥येकधाविभागें अंतःकरण॥ त्याचि
उणखुणनिजलक्षण॥रायासांगीतलेंसंपुर्ण॥आतांदशधालक्षणतेंऐक॥१५॥
दशधायिंद्रियें अचेतन॥त्यातेंचेतवितानारायण॥दशधारुपेंप्रवेशोन॥इंद्रि
यवर्त्तनवर्त्तवि॥१६॥दृष्टिजालातोदेखणें॥दृश्यप्रकासिदृश्यपणें॥ऐसेनि
प्रकाशकपणें॥दृश्याभरणदाखवि॥१७॥श्रवणिंजालातोऐकणें॥शब्दु प्रका
शिशब्दलक्षणे॥मगअर्थविबोधकपणें॥शब्दविंदाणेंऐकवि॥१८॥रसिंरस
स्वादपांरांपणें॥रसनेतोचिरसस्वादन॥यापरिनानारससेवन॥करविजना ८
र्दनजनामाजि॥१९॥सुमनिंश्रीहरिसुगंध॥घ्राणितोचिजाणेगंधावबोध॥या
परिसुमनमकरंद॥भोगविगोविंदनिजांगयोगें॥२०॥सितउष्णमृदुकठिण॥
स्पर्शप्रकासिनारायण॥त्वचेमाजितोस्पर्शन॥यापरिजगज्जिवनभोगविस्प

र्श॥२१॥वाचेचावाचकुकमळापति॥तोचिप्रकाशिशब्दपंक्ति॥नानाशब्दार्थवि
त्पति॥वदविनिश्चितिंवाचाळपणे॥२२॥कराचाठांयिघेतिदेति॥अकर्त्तेनिकर्त्त
व्यशक्ति॥चरणाअंईचरणेनिगति॥गमनस्थितिगोविंदें॥२३॥उपस्थसुखानि
प्रभ सुखप्राप्ति॥तेणेंसुखेंसुखावेश्रीपति॥स्त्रिपुरुषामैथुनवित्पति॥प्रकासिअ
तिप्रीतिपुरुषोत्तम॥२४॥गुदाचाठांइंजेकांक्षरण॥तेंहिंअक्षरेंहोएजाणों॥याप आपण॥
रिनिजात्मापरिपुर्ण॥दशधाआपणविभागलादेहिं॥२५॥यापरिगादेहयोगें
विलासेविषयसंभोगें॥भोग्यभोक्ताउभयभोगें॥प्रकासुनिआंगेंस्वयेंभोगी॥२६॥
जेविसालइच्यारुखा॥सालइंचसाखोपसाखा॥नविकरतांअसका॥वृक्षुहे
ए॥२७॥जेविकांउसबिजिंपडे॥तोबाहेरिउसपणेचिवाढे॥जन्हिंभिंनेंकांडेंच भिन्न
ढे॥तन्हिंमागेंपुढेंरसुचियेकु॥२८॥तेविविषयआणिकरणें॥प्रकाशुनियेक

प्रभोहेचिबीजाहेरवा॥

पणें॥मगविषयरससेवणें॥जिवपणेंस्वयेंसेविं॥२९॥श्लोक॥ ॥गुणैर्गुणान्स
भुंजानआत्मप्रद्योतितैःप्रभुः॥मन्यमानइदंस्पष्टमात्मानमिहसज्जते॥५॥
टिका॥ यिंद्रियेंआणिविषयांसि॥सहजेंअंतरयांमिप्रकासि॥जीवेंसेउनि
त्याविषयांसि॥पावेआशक्तिसिअहंभावे॥३०॥ह्मणेहेविषयकेसेगोड॥माझ्या
देहाचेंपुरेकोड॥तवंइंद्रियाच्चिखवळेचाउ॥ विषयवाडवांडभोगाव्या॥३१॥यिंद्रियें
विषयांचेआशक्ति॥देहाभिमानेंवाढेवृत्ति॥मावळवोनमुळिचिस्फुर्ति॥मोहमम
तास्थिति दृढवाढे॥३२॥मगमिंह्मणेदेहातें॥देहसमंधेंतेआप्तें॥विषयाच्चियेलोलु
प्यतें॥उसंतुच्चित्तेंअसेना॥३३॥प्रकृतिस्वभावेंकर्मजालें॥तेंतेंह्मणेंम्याचिकेलें॥
हेंदेहअहंतेचेंनाथिलें॥कावेरेंचढलेंअनिवार॥३४॥देहअहंताअतिउद्भट॥तेथ
मोहममतादुर्घट॥तेणेंजन्ममरणाच्चिवाट॥घडघडाप्रवाहे॥३५॥श्लोक॥कर्मा

णिकर्मभिःकुर्वन्सनिमित्तानिदेहभृत्त॥ततत्कर्मफलंगृण्हन्भ्रमतीहसुखे
तरं॥६॥टिका॥ मनिधरुनिविषयकाम॥कर्मेंद्रियिंकरितांकर्म॥तेथुनिफजतिधर्मा
धर्म॥बाधकपरमपुरुषातें॥३६॥कल्पिलाफळभोगुघडे॥त्यासारिखेंदेहधर
णेंपडे॥देहहाच्चिखाणिउघडे॥मरणहिवाढेतैसेंचि॥३७॥फळासाकर्मअति
दारुण॥अमराआणिअमितमरण॥अजन्माआणिजन्मपुर्ण॥पुनःपुना
जाणआदळति॥३८॥एवंस्वर्गआणिसंसार॥जन्ममरणाचांयेरझारा॥नानायो
निअपार॥निजकर्मद्वारास्वयेंभोगि॥३९॥डोळेबांधोनिजुंपिलाघाणा॥तेलि
याचाढोरुजाणा॥करकरकरितुपरिभ्रमणा॥अविश्रमजाणाभवंतुच्चिअसे॥
॥४०॥तेविबांधोनिज्ञानाचेडोळे॥भोगुजातांनिजकर्मफळें॥तवंजन्ममरणा
चेसोहळे॥भोगीआगळेअनिवार॥४१॥उदोअस्तुचेनिप्रमाणें॥जेसेंसुर्यासि

पडेभवणें॥तैसिहाजन्मरणें॥अतिदारुणेंस्वयेंसोसि॥४२॥सिणसिणोंजवज
न्मकांठि॥सवेंचिमरणयेत्यापाठिं॥जैसिजावळिफळेंयेकेदेंठिं॥तेस्याजन्म
कोटिस्वयेंसोसि॥४३॥श्लोक॥इछंकर्मगतांगछन्बद्धकर्मइवहापुमान्॥आ
भूतसंप्लवात्सर्गप्रळयावश्नुतेवशः॥७॥टिका॥होतांपुर्णलेंजोस्वतंत्र॥
तोजालाकर्मपरतंत्र॥नानाकर्मगतिपात्र॥दुःखशोकक्षेत्रसदांवाहे॥४४॥मा
नुनिविषयांचेंसुख॥देखतदेखतांघेतलेंविख॥त्याचेंअगणितअसुख॥जन्म
कोटिदुखसोसितांनसरे॥४५॥दुःखावरिदुःखाचेआवर्त्त॥मोहशोकाचेगर्त्तिं
पउत॥अतियातनेमाजिबुडत॥सदांउकडतकाळाग्नी॥४६॥ऐसेंसोसितां १०
दुःखसोक॥पुढेंअवचितायेकायेक॥महाप्रळयाचाभडकादेखे॥निकटसन्मु
खआंगींवाजे॥४७॥तेथमागेंकाढिलानवचेपावो॥पुढेंनिघाव्यानांहिठावो॥

निजकर्मबांधलापाहे॥प्रळयाचाघावोमस्तकिंवाजे॥४८॥उत्पत्तिस्थितिप्रकर
ण॥तुजसांगीतलेंसंपुर्ण॥आतांप्रळयाचेंलक्षण॥सावधानअवधारिं॥४९॥श्लो
क॥धात्रूप्लवआसन्नेव्यक्तंद्रव्यगुणात्मकं॥अनादिनिधनःकालोव्यक्ताया
पकर्षति॥८॥टिका॥सूर्योदयेंसिंदिवसस्थिति॥लोटतांअवस्यपावेराति॥तेविजा
लियांउत्पतिस्थिति॥प्रळयाचिप्राप्तिअवस्यपावे॥५०॥एवंपावलयांप्रळयवेळु॥
खवळेअनादिनिधनकाळु॥तोमाहाभुतेंसिंभुगाळु॥नाशार्थप्रबळुप्रतापुमां
डि॥५१॥तेजेंजेंस्थुळाकारव्यक्त॥तेंतेंकरूलागेअव्यक्त॥जेविपरिलेंपिकोनसे
ता॥स्वयेंवाळतउष्णकाळें॥५२॥तृणादिनानाबिजें॥क्षिति॥स्वभावेंवारुषियेंवि
रूढति॥तेंचिसारदियेनानाव्यक्ति॥सफळितहोतिसुपुष्ट॥५३॥तेंचिग्रिस्मिचा
अंतिं॥फळमुळमोडुनिव्यक्ति॥बिजेंलिनहोतिरविति॥तेसिकाळगतिसंसारु॥५४॥

जेविवसंताचिरेलिकडि॥वृक्षासिहोतिपानझडि॥तेविब्रह्मादिकांचिपरवडि॥का
ळक्षोडिनिजसत्ता॥५५॥जेविकांवाळलयांसेत॥हृषिवछमळुंलागेसमस्त॥तेवि
व्यक्ताचेंअव्यक्त॥काळकरितनिजसत्ता॥५६॥तेविअव्यक्तकरितिस्थिति॥राया
सांगेनतुजप्रति॥काळाचिक्षोभकस्थिति॥प्रळयाचेप्राप्तिपुर्विंपावे॥५७॥श्लोक॥
शतवर्षाह्यनावृष्टिर्भविष्यत्युल्बणाभुवि तत्काळोपचितोष्णार्कोलोकांस्त्रीन्प्र
तपिष्यति॥९॥टिका॥काळक्षोभाचियेदृष्टि॥शतवर्षअनावृष्टि॥तेणेंअत्युल्ब
णेंआटेश्रुष्टि॥पृथ्विचापोटिंकाडिहिनुरे॥५८॥प्राणिमात्रनिमालेदेख॥वनेंने
वाळोनिजालिराख॥बिंदुमात्रनिमळेउदक॥यापरिलोकआटिलेकाळें॥५९॥ ११
तवंद्वादशादित्यमेळा॥मंडळिंजालायेकवळा॥तेथिचाकिरणिंप्रबळा॥त्रैलोक्य
सकळासंतप्तकेलें॥६०॥येतिउष्णाचाआह्या॥होतपर्वताचालाह्या॥तेणेंधरात

ळलवलाह्या॥भस्मजालेरायामाहाउष्णें॥६१॥श्लोक॥पाताळतळमारभ्यसंक
र्षणमुखानळः॥दहद्ऊर्ध्वशिखोविष्वग्वर्द्धतेवायुनेरितः॥१०॥टिका॥उष्णेंतापलें
पृथ्वितळ॥पोळलेंशेषफणामंडळ॥तोसहस्त्रमुखेंविषानळ॥अग्निकल्लोळवमि
ताजाला॥६२॥पाताळतळिंहोउनिदेखा॥त्याउर्ध्वमुखअग्निशिखा॥जाळित
चितिहिंलोका॥उग्निलाभडकाअनिवार॥६३॥शेषेंदिधलाफुफुकारा॥सहस्रमु
खेंसुटलावारा॥तोसाह्यजालात्यावैश्वानरा॥जाळितुदिगंतरावाढलावणवा॥६४॥
श्लोक॥संवर्त्तकोमेघगणोवर्षतिस्मशतंसमाः॥धाराभिर्हस्तिहस्ताभिर्लीय
तेसलिलेविराट्॥११॥टिका॥स्वर्गआणिपाताळतळा॥कवळुनिउगिल्याअग्नी
ज्वाळा॥तवंप्रळयकर्त्तामेघमेळा॥क्षोभलात्याकाळाअतिदुर्धर॥६५॥ह्मणा
लतेथमोटमोटे॥वर्षोंलागलेथेंबटे॥तैसेंनकेगाकडकडाटें॥येकिधारसुटेअ

निवार॥६६॥इतर प्रजन्याचा धारा॥त्यानैस्यान कतिन्रुपवरा॥ऐकप्रमाणाचा निर्धा
राखोसमयोमहाविराअति दुस्तर॥६७॥विर्जुत्तेजें नभजाळि॥कड कडकड कडाट आ
रोळि॥काळाचिंबेसे दांत रिवळि॥ऐसा प्रळयकाळिं मेघु रववळे॥६८॥जैसिकांम
गरगजांचिसोंड॥तैसिया धारा अतिप्रचंड॥शतवरुषें अखंड॥दंड पर्जन्य वि
तंड पैंवरुषे॥६९॥तेणें उथळलें जळसैंघ॥तेथुनि वरुषत होते मेघ॥त्यातेंहि वि
रउनि सांग॥जळोन्मय पंचांग त्रैलोक्य जालें॥७०॥अनिवार वरुषतां वेग॥तेथ मे
घाचे विरे आंग॥यानांव सांवर्त्तक मेघ॥अति अमोघ वरुषावा॥७१॥तीर्थक्षेत्र प १२
वित्रादिक॥सरिता समुद्र जालेयेक॥हारपले चंद्रसुर्यादिक॥तिन्हि लोक बुडा
ले॥७२॥ऐसिया येकार्णवाचा गंडा॥विराट विरालागा पाहिं॥साकारु रे ऐसें कां
हिं॥उरलें नाहिं न्रुपनाथा॥७३॥श्लोक॥ततो विराजमुत्सृज्य वैराग्यः पुरुषो

न्रुपः॥अव्यक्तं विशते सूक्ष्मं निरिंधन इवानळः॥१२॥टिका॥प्रळयिं काळु अति
गहिसु॥अगा घउथळे जळोल्हासु॥स्थळाचा करितां नासु॥विरे निःशेषु वै
राटु॥७४॥विराटाचा विराजपुरुषु॥तो अव्यक्तिं करि प्रवेशु॥जेवि इंधन नाशें
हु ताशु॥करि रहिवासु निज कारणिं॥७५॥ते ब्रह्मलोक निवासि होति॥त्यांसि
महाप्रळयाचा अंतिं॥ब्रह्म्यासवें सर्वांसि क्रममुक्ति॥ऐसें श्रुतिस्मृति दृढ वाक्य॥
७६॥वैराजपुरुष नाम वदंति॥हिरण्यगर्भ तें ह्मणति॥ त्यांसि प्रळयिं प्रवेशु
अव्यक्तिं॥तै इतरांचि गति स्मृतिवाक्यें कैसिं॥७७॥विदेहें पुसिलि मायेचि
स्थिति॥ते मायेचि ऐसि दुर्धरशक्ति॥जे न करितां भगवद्भक्ति॥ब्रह्म्यासिहि
मुक्ति घडों नेदि॥७८॥जालियां ब्रह्मसदन प्राप्ति॥न करितां भगवद्भक्ति॥
अतिशयें दुर्लभ मुक्ति॥भक्तिपासिं मुक्ति दासि जेसि॥७९॥न करितां भग

वद्भजन॥ब्रह्म्यासिमुक्तिनव्हेजाण॥मांरांइतरांचाज्ञानाभिमान॥पुसेकोणपर
मार्थि॥८०॥ज्यासिजेधपदाभिमान॥त्यासितेंचिदृढबंधन॥यालागिदुर्लभपण॥
मोक्षासिजाणतिंहिलोकिं॥८१॥सांडुनियापदाभिमान॥आंगेंसदाशिवआप
ण॥नित्यवसविमहाश्मशान॥भगवद्भजननिजनिष्ठा॥८२॥यालागीज्याब्रह्मलो
कप्राप्ति॥तेथहिकरितिजेभगवद्भक्ति॥त्यासिचप्रळयाचाअंति॥परममुक्ति
नृपवर्या॥८३॥ब्रह्मलोकिंज्यानाहिंहरिभक्ति॥तेहिपावतिपुनरावृत्ति॥ऐसि
मायेचिदुर्धरशक्ति॥नकरितांभक्तिमुक्तिकैंचि॥८४॥येचिअर्थिब्रह्म्याचेंवच
न॥दोश्लोकिंबोलिलाआपण॥ज्ञानाभिमानियांपतन॥भक्ताभवबंधनक
दानबाधि॥८५॥श्लोक॥॥ब्रह्मोवाच॥ ॥येन्येरविंदाक्षविमुक्तमानिनस्त्वय्य
स्तभावादविशुद्धबुद्धयः॥आरुह्यकृच्छ्रेणपरंपदंततःपतंत्यधोनादृतयु

ष्मदंघ्रयः॥१३॥तथानतेमाधवतावकाःक्वचित्भ्रश्यंतिमार्गात्त्वयिबद्धसौहृ
दः॥त्वयाभिगुप्ताविचरंतिनिर्भयाविनायकानीकपमूर्धसुप्रभो॥१४॥टि
का॥नकरितांभगवद्भक्ति॥सज्ञानाहिनातुडेमुक्ति॥तेंचिअर्थिंचेदृष्टांति॥ब्र
ह्माचिउक्तिदाविलियेथें॥८६॥जन्मामाजिब्राह्मणपण॥तेंहिवेदशास्त्रसंप
न्न॥नकरितांभगवद्भजन॥आरुढपतनतयांसि॥८७॥भक्तांसर्वभुतिंभगव
द्भावो॥तेथविघ्नांसिनांहिंगवो॥तयाअपावोचिहोयेउपावो॥भावार्थिदेवो
सदासाह्य॥८८॥भक्तिविणमुक्तिचासोसु॥करितांप्रयत्नुपडेवोसु॥असोहेवें
राजपुरुषु॥करिप्रवेशुअव्यक्ति॥८९॥अव्यक्तिवैराजाचाप्रवेशु॥होतांचिमहा
भुतविलासु॥हालागेभुतहरासु॥तोअनुप्रवेशुऐकराया॥९०॥श्लोक॥वायु
नाहृतगंधाभूःसलिलत्वायकल्पते॥सलिलेतहृतरसंज्योतिष्ट्वायोप

कल्पते॥१२॥टिका॥हृतरूपंतु तमसावायौज्योतिः प्रलियते॥हृतस्पर्शोविकाशे
नवायुर्नभसिलीयते॥१६॥टि०॥प्रळयवायुचाक्षोभक्रोध॥तेणेंपृथ्विचाहरि
लागंध॥तवंतेविरोनियांप्रसिध॥एकवर्णजळजालें॥९१॥क्षोभलावायुअसम
सास॥तोजळाचाहरिजळरस॥तेव्हांजळाचाहोएह्रास॥प्रळयतामसमहा
जळिं॥९२॥त्यातेजाचानिजसंभ्रम॥वायुबळेंग्रसिततम॥तेव्हांप्रळयवायुप
रम॥भरोनिव्योमकोंधाटे॥९३॥त्याप्रळयवायुचास्पर्श॥चपळितेसिसर्वग्रास॥
ज करुंगकेअवकाश॥तेव्हावायुतेंआकाशनिशेषग्रासि॥९४॥श्लोक॥काळात्म १४
नंहृतंगुणंनभआत्मनिलीयते॥इंद्रियाणामनोबुद्धिसहवैकारिकैर्नृप॥१७॥
टिका॥प्रविशंतिह्यहंकारंस्वगुणैरहमात्मनि॥आकाशाचाजोशब्दगुण॥तोप्र
ळयकाळुगीळिसंपुर्ण॥तवंक्षोभलातामसाभिमान॥तोकरिप्राशनगगनाचें॥९५॥

दशेंद्रियांचागोंदळा॥राजसाभिमानिनिघाला॥चित्तचतुष्टयाचामेळा॥तोहिप्र
वेशलासात्विकाभिमानि॥९६॥इंद्रियाअधिष्टात्रिदेवतें॥तेहिंमिळोनियांसे
मस्तें॥प्रवेशलिसात्विकातें॥जाणनिश्चितेंनृपनाथा॥९७॥तेतिन्हिअहंकारत्रि
गुणेंसिं॥प्रवेशतिमहतत्वासि॥महतत्वमिळेमायेसि॥जेविकन्यासंततिसिमा
हेराये॥९८॥जेविकुर्कटिचिंपिलि॥कुर्कटिपारवातकिंघालि॥मगकुर्कुटिदिसे
येकलि॥तेविमायाउरलिकल्पांति॥९९॥एवंउत्पतिस्थितिप्रळयांत॥त्रिविध
भागेंदाविलेंयेथ॥तेगुणमयिमायानिश्चितों॥२००॥जेविलेंकुरेंखेळतांखेळा
सि॥दिवसाह्मणतिजालिनिसि॥तेविचित्पुर्णस्वरूपासि॥देखतिमायेसि
त्रिविधकल्पना॥१॥श्लोक॥एषामायाभगवतः स्वर्गस्थित्यंतकारिणी॥त्रि
विधावर्णितास्माभिः किंभूयः श्रोतुमिच्छसि॥१८॥टिका॥उत्तममध्यमज

धमजन॥ तिन्हि अवस्था त्रिभुवन॥ त्रिविध कर्म तिन्हि गुण॥ हें जाण विंदाण मायेचें॥
॥२॥ ध्येय ध्याता आणि ध्यान॥ पुज्य पुजक पुजन॥ ज्ञेय ज्ञाता आणि ज्ञान॥ हे त्रिपुटि
पुर्ण मायेचि॥ ३॥ दृश्य द्रष्टा दर्शन॥ कर्म कर्त्ता क्रियाचरण॥ भोग्य भोक्ता भोजन॥
हे त्रिपुटि जाण मायाचि॥ ४॥ शब्दु श्रोता आणि श्रवण॥ घ्रेय घ्राता आणि घ्राण॥
रसु रसना रसस्वादन॥ हे त्रिपुटि पुर्ण मायाचि॥ ५॥ कर्ण क्रिया आणि कर्त्ता॥ चरण
चालि चालविता॥ बोलु बोलणें बोलविता॥ हे त्रिधावस्था मायेचि॥ ६॥ अहं सोहं ज
उमुढता॥ साधक बाधक येकरुपता॥ देवो देवि परिवार देवता॥ हेहि त्रिविधा ता १५
मायेचि॥ ७॥ देह देहि देहाभिमान॥ भव भंब भय भवबंधन॥ मुक्त मुमुक्ष अज्ञा
न॥ हेंहिं विंदाण मायेचें॥ ८॥ सुख दुःख जउत्पुर्ण॥ आधिं समाधि विधान॥ उ
त्पति स्थिति निदान॥ इंहिं लक्षणीं संपुर्ण मायाविलसे॥ ९॥ नभिं निळिमा पुर्ण

भासे॥ सखिं निळिमेचा लेश नाहिं वसे॥ ते विस्वरुपिं माया आभासे॥ मिथ्या वसें मा
यिक॥ १०॥ जेवि भ्रतक्ष दिसे मृगजळ॥ परि तें निदाघचि केवळ॥ ते विस्वरुपिं मा
या प्रबळ॥ मुळिं निर्मुळ अभासे॥ ११॥ हे मिथ्या माया कल्पना वसे॥ प्रबळ बळे
सिं भासलि दिसे॥ नाभुजातां नाशिजे ऐसे॥ ससत्वें नसे निजांग॥ १२॥ तन्हिं नां
वारुपाचिये भडसे॥ ब्रह्मादिक केलें पिसें॥ मिथ्या त्रिपुटि विन्यासें॥ ज्यां बाधलें
दिसे॥ त्रैलोक्य॥ १३॥ जेवि रुपासंवे दिसे छाया॥ तैसिं नाशितां ना तुटे नाशावया॥
ते विस्वरुपिं मिथ्या माया॥ अति दुर्जया देवासि॥ १४॥ जेवि देहासवें मिथ्या छाया॥
ते वि ब्रह्मिं मिथ्या माया॥ कल्पनायोगें वाढविराया॥ यालागि अजया वेदशास्त्र
ह्मणति॥ १५॥ राया कल्पना वाढे जे गंइ॥ तेचि माया दृढ मुकपांहिं॥ जो निर्विकल्पु
निज देहिं॥ त्यासि माया नांहि तिहिं लोकिं॥ १६॥ तेचि त्रिविध मुख्य लक्षणि मा

पर्यासिंमिपुनीचारिणांन्तणां ।।२८।। टिका ।। मुख्यमाखियेचेंतरण ।। प्रबुद्धिचिजा आध्या २
णेपुर्ण ।। प्रबुद्धजालियांआपण ।। मायेचेंविंदाणनतरतांतरति ।।२९।। मनिविष
याचासंडु ।। तोकेवळमाहाबाधु ।। विषयत्यागीतोप्रबुधु ।। तोचिविषद्भावोऐका ।।
।।३०।। विषयिलोधलेंअत्यंतमन ।। तेथनक्लतांवैराग्यपुर्ण ।। कदांनकेंमायेचेंत
रण ।। वैराग्यार्थजाणविषयनिंदि ।।३१।। केवळनश्वरविषयदेख ।। तेचिमानि
तिपरमसुख ।। तेंसुखचिदुःखदायक ।। स्त्रिकामेंमुर्खमायाबाधें ।।३२।। वेचुनि ख्य ११
धनाचियागांठि ।। सुखार्थस्त्रिबैसविलियापाटिं ।। तेचिभोगविदुःखकोटि ।।
जगिंमायालविस्त्रिकामें ।।३३।। स्त्रिकामेंप्रपंचसबळ ।। स्त्रिकामेंदुःखप्रबळ ।।
स्त्रिकामेंमायेसिबळ ।। स्त्रिकामेंसकळमोहिलेंजग ।।३४।। आवडिस्त्रिबैसवि
तांपाटिं ।। तेप्रपंचाच्यावादविकोटि ।। माहामोहाच्यापाडुनिगांठि ।। दुखसाग

रिंलोटिस्त्रिकामु ।।३५।। जेनवमासवाहेउदरांत ।। तेमाताकरुनिअनाप्त ।। स्त्रिये
तेंमानितिजतिआप्त ।। ऐसिमायासमर्थस्त्रिकामें ।।३६।। जेंतोंडिचेपाटिचेखा
वोसुत ।। जेसदांसोसिकष्टनरकमुत ।। तेमातेहोउनिस्त्रीआप्त ।। जालिजगांत
मायामोहें ।।३७।। स्त्रियामेळविल्याअसंख्यमेळति ।। परिमातानमिळेत्रिजगति ।।
ऐसेंजेंसज्ञानजाणति ।। तेहिआप्तमानितिस्त्रियेतें ।।३८।। मातेतेंभजतांभुक्ति
मुक्तिस्त्रियेतेंभजतानरकप्राप्ति ।। ऐसेंजेशास्त्रज्ञजाणति ।। तेहिमायाउपेक्षितिबै
मा स्त्रीकामलोभें ।।३९।। एवंस्त्रिकौचियाव्याप्ति ।। मायाव्यापिलित्रिजगति ।। सज्ञानहि
पडिलेभ्रांति ।। स्त्रिकामाशक्तिमहामाया ।।४०।। मानुनिविषयांचेंसुख ।। काम्येंक
र्मेंकरितांदेख ।। तेणेंअतिदुःखिहोतिलोक ।। दुःखदायककाम्यकर्म ।।४१।। कामि
निकामगृहाशक्ति ।। प्राणिप्राणातेंस्वयेसिणति ।। त्याश्रमाचिनिदानस्थिति ।। सां

गेनलुजप्रतिराजाधीराजा॥४२॥ निर्मळजळभिंतिधुतां। जळाचिनासितिनि
र्मळता॥ हातमाखिविति धुतलेंपणतां। भिंतिहि तत्वता निदळकेलि॥४३॥ तेंविवि
षयाचेनिसुखेंसुख। नपवतिचब्रह्मादिक। विषयांचाजेमानितिहरिख।
तेपरममुर्खपशुदेहि॥४४॥ श्लोक॥ नित्यार्त्तिदेनवित्तेनदुर्लभेनात्ममृत्यु
ना॥ गृहापत्याप्तपशुभिः काप्रीतिः साधितैश्चलैः॥२१॥ टीका॥ रातिदिवसु
निजनेटें। मारणेंसिंघेतांस्त्रेटें। कवडिविप्राप्तिनेभेटे। प्राणांतकष्टें द्रव्यजोडे॥४५॥
एवंकष्टिंजोडिलेंजेंधन। तेंमहादुःखाचेंजन्मस्थान। अर्थअनर्थाचेंआधि
ष्ठान। निजात्ममरणधनमुळ॥४६॥ द्रव्यनसतांउपाइसिणवि। जालियांसंर
क्षणआधिलावि। रातिदिवसहृद्रोगुजिवि। अविश्वासेंनांदविधनलोभु॥४७॥
मायबापासिचोरिकरवि। स्त्रिपुत्राकळहलावि। सुहृदांतेंदुरिदुरावि। हेद्र

व्याचिपदविस्वभाविक॥४८॥ द्रव्यापासिंआधिव्याधि। द्रव्यापासिंदुष्टदुर्बुद्धि॥
द्रव्यापासिंलोभक्रोधी॥ असत्यद्वंनीरावधि द्रव्यापासि॥४९॥ द्रव्यापासिंअति
विकल्प द्रव्यापासिंअसेपाप। द्रव्यापासिंवसेसंताप। पुर्णदुखरूपतेंद्रव्य॥५०॥
हेंदानेत्यागीतांफळमोटें। लोभ्यांनरकानेहटेंतटें। द्रव्याऐसेंगाचोरखेटें। आन
नेभेटेतिन्हिंलोकिं॥५१॥ नळिच्याचणेयाच्याआसा। वानरेंमुग्गिधरणेंतोचिफां
सा। तेद्रव्यदाराअभिलासा। नरदेहदशाअधःपाति॥५२॥ द्रव्यसहसानमिळे
पांहिं। मिळेतेंअनित्यअपाइ। यालागीद्रव्याचाठाइं। सुखनाहिंत्रिशुधि॥५३॥
धनवेचुनिफाडोवाडें। घरकरितिवाडेंकोडें। तेंअधवलेंसवेंचिपडे। वेंचितें
द्रव्यबुडेआयुष्येंसिं॥५४॥ करुनिआयुष्याचामातेरा। मुदलसी[illegible]नेजोडिलें
पुत्रा। यापुत्राचामरणद्वारा। दुःखदुर्धरामाजिबुडति॥५५॥ प्रपंचियेसुहृद

समस्त ॥ जंवस्वार्थतंवहोतिआप्त ॥ स्वार्थविरोधेंतेअनाप्त ॥ होउनिघातसुहृदाक
रिति ॥ ५६ ॥ करुनियांअतिहव्यासु ॥ मिळवितिनानापसु ॥ त्याचासंबंधिहोयना
शु ॥ तेणेंदुखत्रासुगृहस्थां ॥ ५७ ॥ निजदेहोचिनश्वरयेथ ॥ त्यासिप्रपंचुनव्हे
गाशाश्वत ॥ अवघेंजगचिकाळग्रस्त ॥ इहलोकिंसमस्तगकिलेविषइ ॥ ५८ ॥ म
नुष्यदेहोकर्मभुमिप्राप्त ॥ तोलोकुह्मणतिकर्मजित ॥ हाजेसानश्वरयेथ ॥ तै
साचिनिश्चितुनश्वरस्वर्गु ॥ ५९ ॥ श्लोक ॥ ॥ एवंलोकंपरंविद्यान्नश्वरंकर्मविर्मितं ॥
सतुल्यातिशयध्वंसंयथामंडळवर्त्तिनां ॥ २२ ॥ टिका ॥ मनिधरुनिविषयभोग ११
इहलोकिंकरितियाग ॥ पुण्यजोडुनियांसांग ॥ पावतिस्वर्गनिजपुण्ययोगें ॥ ६० ॥
यापरिंनिजपुण्येंस्वर्गप्राप्ति ॥ त्यालोकालेंपुण्यतितह्मणति ॥ तेहिपुण्यक्ष
येंक्षयाजाति ॥ येणेंधाकेंधाकति ॥ स्वर्गस्थितिअसत्यि स्वर्गसुखाइंद्रआ
स्वर्गस्थ श्रेष्ठ॥

तोहिपतनार्थधाकेंचित्तिं ॥ विघ्नेंसुचिलापसांप्रति ॥ स्वर्गीस्थितिअपायि ॥ ६२ ॥
गांगिपुण्यअसतांचोख ॥ स्वर्गभोगीअसेलसुख ॥ हेंचिवार्त्तासमुळलटिक ॥
स्वर्गिचिंदुखऐकराया ॥ ६३ ॥ समा नपुण्येंसमपदप्राप्ति ॥ त्यासिस्पर्द्धाकळहक
रिति ॥ आपण्याहोउनिज्याअधिकस्थिति ॥ त्यांचाद्वेषुचित्तिंअहर्निशीं ॥ ६४ ॥
जैसेराजेमंडळवर्त्ति ॥ राज्यलोभेंकळहकरिति ॥ तैसिस्वर्गस्थानकळहस्थि
ति ॥ द्वेषेंहोतिअतिदुखि ॥ ६५ ॥ पतनभयेंकळहद्वेषुवाढि ॥ क्षयातेंपावेपुण्या
चिजोडि ॥ अधोमुखपडतिबुढि ॥ याज्ञिकेंबापुडिंचउफडित ॥ ६६ ॥ एवंसुख
स्वर्गसुखउल्हासु ॥ माननितिकेवळपसु ॥ प्रतक्षतेथदेखुनासु ॥ असमसा
हसुनित्यकळहो ॥ ६७ ॥ सेविलाविषयोनित्यसेविति ॥ परिकदानव्हेमना
सितृप्ति ॥ तरिंकिंमिथ्याह्मणोनिनेणति ॥ तेमोहकशक्तिमायेचि ॥ ६८ ॥ जे

सेंवैश्वर्यचेंसुखसाजणें॥वित्तघेउनिवोसंडणें॥तेंविविषयांचासंगुधरणें॥
तंवतंवहोणेंअतिदुःखि॥६९॥यालागीउभयभोगुउपाया॥जंजंप्रवर्त्तलें
गाराया॥तेतेंजाणगेकिलेमाया॥घ्यितेंगेलेवांयांउत्तमआयु॥७०॥कर्मभु
मिंनरदेहप्राप्त॥हेंपुर्णभाग्याचेंनिजमथित॥देवनरदेहावांछित॥तोहिंके
लेंव्यर्थविषयार्थे॥७१॥एवंविषयाचेआशक्ति॥मायागेकिलेनेणोंकिति॥
यालागीविषयांचेविरक्ति॥करावीगुरुभक्तितेंचिसांगें॥७२॥श्लोक॥तस्मा
द्गुरुंप्रपद्येतजिज्ञासुःश्रेयमुत्तमं॥शाब्देपरेचनिष्णातंब्रह्मण्युपश॥२१॥टी०॥ २० माश्रेयं॥
जाणोनिविषयाचेंनश्वरपण॥ पावावयाब्रह्मपुर्ण॥सद्गुरुसिअनन्यशरण॥
रिघावेंसंपुर्णश्रद्धायुक्त॥७३॥सद्गुरुवचनमात्रेंमाया॥तरोनिहानिश्चयोरा
या॥येणेंसद्भावेंलागतिपायां॥पावावयानिजस्वार्थु॥गुरुऐसेंजेंह्मणणें॥तें
७४

हिंआहेबहुसालपणें॥ऐकरायातेंलक्षणें॥तुजकारणेंसांगेन॥७५॥येकवेदा
ध्ययनगुरु॥येकव्याख्यानदानेंउदारु॥येकज्योतिषदानेंगंभीरु॥परिलेसद्गुरु
नह्मणतिज्ञाते॥७६॥येकआगमोक्तमंत्रउपास्ति॥पुजंकरावाविधानयुक्ति॥
मगकैंहोइलनिजप्राप्ति॥हेनकळेनिश्चितिगुरुशिष्यां॥७७॥येकवायुधार
णालाविति॥येकनानालक्षेंदाविति॥येकहठयोगेंगोविति॥ऐकबैसविति
महामुद्रा॥७८॥येकब्रह्मानुवादेंचोखट॥तत्वनिरोपणिंउद्भट॥वैराग्याबो
लिकावरिष्ठ॥उपजविविटउभयभोगांचा॥७९॥कैसेंनिरोपिम्सुहल॥ऐको
निसालिकायेतेंप्रेम॥परिनिजहृदइंचाभ्रम॥निरसितेंवर्मनेणोचि॥८०॥
जेविगुळउंसाचाघाणा॥तोडिंचारेसुभरेमाणा॥शब्दसोपटभरुनिवद
ना॥करिपरिभ्रमणाकरकरिलु॥८१॥ऐसाजोकांशब्दज्ञानि॥उत्तमव्या

ख्याताज्ञानगुणिं॥तोजनरंजविनिरोपणि॥स्वयेंकोरडेपणिंकरकरितु॥
॥८२॥योगक्षेमचालिगोमटा॥लोकिकिंच्यारज्ञानप्रतिष्ठा॥तेथनिजप्राप्तिचि
उत्कंठा॥नवचेंवरिष्ठाशिष्याचि॥८३॥जेविभ्रमतअभ्रमतलणतां॥चविन
लभेगासर्वथा॥तेविशाब्दिकज्ञानयोग्यता॥अनुभववार्त्तास्वप्निंनुपजे
॥८४॥जेणेंस्वयेंचाखिलिनाहिंचवि॥तोदुज्यातेगोडिकैंचिलावि॥यालागी
जोपुर्णानुभवि॥तोतारिसद्भाविंसंतशिष्यातें॥८५॥येवंगुरुपणाचिवदंति॥
असेबहुपणेंनादविति॥जोकरिअपरोक्षप्राप्ति॥यातेंचिल्हणतिसद्गुरुस्वा २१
मि॥८६॥जेउपदेसितिमंत्रतंत्र॥तेहिपुज्यत्वेंअतिसधर॥तेथनुरेपुज्यपुज
कताविकार॥तोचिसांचारसद्गुरुस्वामि॥८७॥ज्याचेनिवाक्येंअसंतता॥निरो
पमावळेतत्वता॥त्यासिचिगासद्गुरुता॥वेदशास्त्रार्थाप्रतिपाद्य॥८८॥येका

चेंशुद्धब्रह्मज्ञान॥वस्तुदेखोनिविरालेंमन॥मावळलेंद्वैताचेंभान॥पडिलें
मौनचहुंवाचा॥८९॥यिंद्रियेंटफंवकारलिंसमस्त॥प्राणुपांगुळलाजेथिंचातेथ॥
वस्तुदेखोनिपरमाद्भुत॥पडिलेंतटस्तदेहभावा॥९०॥ऐसाजोआत्मानुभवि॥
त्यातेंसद्भावेंशिष्युविनवि॥तवतोपुसेनासमजावि॥ताटस्थस्वभाविअबोलणा॥
॥९१॥येकाअनुभवाआलेंब्रह्म॥फिटलावांध्यबाधकतेचाभ्रम॥मोडलेंद्वैताचेंक
र्म॥जगींविषमअसेना॥९२॥परिअनंबितवर्त्तणे॥अघटमानकर्मकरणें॥अ
संतउग्रतामिरवणें॥दुर्धरपणेंभयानकु॥९३॥आपणआपणयामाजिहांसत॥
ध्वनितेंबोलेपरमार्थ॥तेथबोधेनाशिष्याचेंचित्त॥पडेदुश्चिततेठाइं॥९४॥ऐसा
जोवर्त्तेंब्रह्मज्ञानि॥त्याचिब्रह्मस्थितिनमनेजनि॥मांकोणजायिलभावाध
रूनि॥बोधालागुनित्यापासि॥९५॥आतांसद्गुरुचिंनिजलक्षणें॥रायासांगे

आध्या ३

नतुजकारणें॥जैंऐकतांअंतःकरणें॥सुखिहोणेंसद्भावें॥९६॥जरिजोकायावा
चामने॥अतिक्लपाकुरिना कारणें॥तोडिशिष्यांचिभवबंधनें॥उठविणेंअ
हंकाराचे॥९७॥जोशब्दज्ञानेंपारंगत॥ब्रह्मानंदेंसदांडुलत॥शिष्यप्रबोधुनि
समर्थ॥यथोचित्तनिजभावें॥९८॥ज्याचाजैसाजैसाभावो॥तैसातैसाकरि
अनुभवो॥तरिहिंगुरुत्वाचाअहंभावो॥अणुमात्रपाहोधरिना॥९९॥शिष्यां
पासुनिसेवाघेणें॥हेंस्वप्निनस्मरेमनें॥शिष्यांचिसेवाकरणें॥पुज्यत्वेंपाहाणें
निजशिष्यां॥२००॥शिष्युदेखावापुत्रासमान॥हेंस्मृतिवाक्यनमनिमन॥दृष्टिंदे २२
खोनिनेणेंगोण॥शिष्युदेखेसंपुर्णपरब्रह्में॥१॥शिष्यसेवाकरितिनिजभा
वार्थे॥परितोसेवकुनह्मणेत्यातें॥ज्यासिभवेंगवंदपेंसर्वभुतें॥शिष्युवेगळातें
थेंसेवकत्वेंनुरे॥२॥ऐसामियेकुमहायोगी॥हेंहिंनमिरवितोजगीं॥गुरुत्वाचा

ताठआंगीं॥अंगसंगिंलागोंनेदि॥३॥आपुल्यायोगक्षेमाचेंसांकडें॥स्वप्निंहिन
लि घेंशिष्याकडे॥शिष्यसंकटजतिगाढें॥निवारिरोकडेंनिजांगेंजो॥४॥मियेकु
अकर्त्तानिजात्मयोगि॥ह्मणोनिविषयातेंनभोगी॥अथवाविषयनिषेधत्यागी॥
हाहिआग्रहोअसेना॥५॥तोविषयभोगीनास्वयेंत्यागि॥तेअदृष्टाचानिजवि
भागी॥लाउनियांदेहाचाआंगी॥परब्रह्मयोगीविचरत॥६॥देहदैवेंपालकिमा
जिचढे॥अथवाविष्टेमाजिपडे॥तेदेहिंचेसुखदुःखत्याकडे॥मिंह्मणोनिपुढेंक
दांनरिघें॥७॥देहिंअसोनिनाहिंअहंकृति॥गेहिंअसोनिगेहाशक्ति॥सेरिवलोकां
माजिलोकिकास्थिति॥सुरेवंवर्त्तेतिलोकासरिसें॥८॥त्यासिस्त्रिह्मणेमाझाभ
र्त्ता॥पुत्रह्मणेमाझापिता॥शिष्यह्मणतिगुरुतत्वता॥तोत्याहुनिपरतात्यामाजि
वर्त्ते॥९॥ऐसिपूर्णप्रतिति॥आचरेनिदाविभक्ति॥हरिभजावासर्वभुतिं॥हेंचि

शिष्याप्रतिउपदेसि॥१०॥एवंसद्गुरुचिंनिजलक्षणें।पंडितांनकळतिज्ञातेपणें॥पू आध्या ३
र्णानुभविजाणतिखुणे॥इतरांचेंजाणणेपांगुळेतेथें॥११॥त्याच्यागुत्वाचेंवोळख
ण॥आणिंनिजशांतिसंपुर्ण॥हेंचिसद्गुरुत्वाचेंभुषण॥मुख्यलक्षणहेंराया॥१२॥
जगींशांतिजालिपरदेसि॥कोठेंठावोनमिळेतिसि॥तेआलिसद्गुरुपायांसि॥
सुखवासासिवसाव्या॥१३॥यापरिंसद्गुरुपासिशांति॥स्वयेंआलिसुखवासेंवस्ति॥
जेविकांमाहेराआंतोति॥स्वानंदेंक्रिडतिकन्याजेसि॥१४॥जाणेवेदशास्त्रार्थ
निश्चिति॥तेहिनमिरविजेविस्पति॥ज्यासिअपरोक्षेंपुर्णशांति॥तोसद्गुरुमु २२
तिनिश्चयेंराया॥१५॥ज्ञनेश्रोतेकोपतितेथ॥म्हणतिग्रंथुवाढविलाव्यर्थ॥निष्ठां
तयापदाचाअर्थ॥काढितांतेथस्फुरलेंहें॥१६॥हेंमाझेंगांगिंचिनव्हेयुक्ति॥सद्गु
रुआपुणलिआपणस्थिति॥बोलविलुसग्रंथार्थिं॥पदपदार्थिंसाधुनि॥१७॥तरिं

सद्गुरुचिंलक्षणें॥नवर्णवतिआगाधपणें॥वेदवेडावलेमुकेपणे॥तेथमाझेंबोल
पेंसरेकेवि॥१८॥येंथआश्चर्यकेसेंदेखा॥श्रीभागवतदेसभासा॥परमार्थुसाधि
लानेटका॥तुष्टलानिजसखाजनार्दनस्वामिं॥१९॥येकाजनार्दनाशरण॥त्या
चिपुर्णकृपापरिपुर्ण॥तैदेहिंअसतांदेहबंधन॥नातळेजाणगुरुभक्ता॥२०॥ज्या
चेंसेवितांनिजचरण॥देहिंनबधिदेहबंधन॥त्यासिजालियांअनन्यशरण॥देंअ
गाधकोणहेंनकळेवेदां॥२१॥नकरितांसद्गुरुभक्ति॥कदांनव्हेपरमार्थप्राप्ति॥या
लागींसद्गुरुभक्ति॥बोलिलिग्रंथिंशिष्यहितार्था॥२२॥यालागींपुर्णसद्गुरुपासि॥
अनन्यशरणहोतांत्यासि॥तोसद्भावेंनिवविशिष्यासि॥निजबोधेंसियथार्थ
ता॥२३॥सद्गुरुस्थितिचेंनिरोपण॥रायासांगीतलेसंपुर्ण॥आतांशिष्याचेंहिंल
क्षण॥सावधानअवधारिं॥२४॥श्लोक॥तत्रभागवतान्धर्मान्शिक्षेद्गुरुआ

तमेवतः॥अमायया नुवृत्या येस्तुष्येदात्म प्रदोहरिः॥२४॥टी०॥वरिवरि दिस
तिसात्विक॥भितरि विकल्पि शिष्य येक॥येक ते केवळ दांभिक॥येक ज्ञान गर्वक अ
तिधुर्त॥२५॥येक केवळ प्रतिष्ठाकाम॥येकासि पुजेचा संभ्रम॥येकासि जाणिवे
चा आक्रम॥येकाचे पोटिं भ्रम॥माहासिधीचा॥२६॥येक वागवादि वाजट॥ये
क अतिशयेसिं कर्मठ॥येक केवळ कर्मनिष्ट॥आगळि ब्रह्मनिष्ठ अभिमानें॥२७॥
येकां आवडे वायुधारण॥येकां आसनजया अभिमान॥येकांचें संशयि मन॥
विश्वास पुर्ण हृदनांहिं॥२८॥येक आदरें उपदेश घेति॥मग होए नवे विकल्पु २४
चित्तिं॥ऐस्या अनेका शिष्य पंक्ति॥ते जाण निश्चितिं मायिक॥२९॥आतां जें का
अमायिक॥शोधित सत्वांचें सात्विक॥मुख्य परमार्थ साधक॥जें अवंचक स
र्वस्वें॥३०॥जे गुरु चरणि चि आंकिले॥जे गुरुवाक्या जीवें विकले॥जे सद्गुरु लागी
वहिले॥सर्वस्व आपुलें वोंवाळिति॥३१॥जो गुरूच्या बोलावरि॥जिविताचि कुरवंडि
करि॥जो गुरु आज्ञे बाहेरि॥तिळभरि हों नेणे॥३२॥गुरूते मनुष्य बुधि॥पां हों चि नें
नेंण त्रिशुधि॥सेवे लागि निरावधि॥हरुषानंदिं तत्पर॥३३॥निज भावार्थे सादर
सेवे लागि अति तत्पर॥शरीर आगे पाहार॥अणुमात्र वंचिना॥३४॥उंच अथवा निं
च काम॥ह्मणों नेणे मनोधर्म॥गौण करूनि नित्य कर्म॥मानि उत्तमोत्तम गुरुसेवा॥३५॥
सेवे लागी निष्कपट॥नित्य निजानुभव चोखट॥जवंजवं सेवा पडे सदट॥तवं तवं
उद्भट उल्हासु॥३६॥सशिष्य असे शिष्य समुदावो॥सद्गुरु सिसा रिखें चि पाहा हो॥
ज्यांचे हृदयीं जैसा भावो॥तैसतैसा पाहा हो फळभागु॥३७॥भावेषु विद्यते देवो॥हा
उपदेश मुख्य निर्वाहो॥आपुला आपणिया भावो॥भा फळ भोगु पाहा हो भोगवि॥
३८॥चुकवाव्या मृत्याचा गवो॥जाणिवे आणि तां निज भावो॥ह्निरण्यकश्यपु

नाउलापाहे॥ संधिसाधुनिदेवोनिर्दळिलासि॥३९॥ तेथेंचिप्रल्हादाचाभावो॥ म आध्या
जरक्षितादेवाधिदेवो॥ त्यासिसाक्षेपेंमारितांरावो॥ मरणचिवावोभावार्थेकेलें॥ २
४०॥ परमार्थिजिंजाणपण॥ तेंतेजाणाविनागवण॥ यालागिसद्भावोजोसंपुर्ण॥
तोजन्ममरणछेदकु॥४१॥ मिंशिष्यापरिक्षकुज्ञाता॥ हेसद्गुरुसिनांहिअहंता॥ स४
तेथजैसिज्याचिभावार्थता॥ तैसतैस्याअर्थातोपावे॥४२॥ हेंअसोसच्छिष्याचा
सद्भावो॥ रायाअभिनवकैसापाहे॥ गुरुब्रह्मऐक्यभावो॥ निजनिर्वाहोनिष्टंक
॥४३॥ माझ्यायिंद्रियवृत्तिचाळिता॥ सद्गुरुनिजात्माआंतौता॥ बाह्यसेवेलागीस
र्वथा॥ ब्रह्ममुर्त्तितत्वतासद्गुरुमानि॥४४॥ तेसद्गुरूचरणिआपण॥ चित्तवित्त २५
ली जीवतेंसिंसंपुर्ण॥ करूनिघोंआत्मार्पण॥ सर्वस्वेंसंपुर्णसद्भावेंसि॥४५॥ तेथ
तुष्टलास्वामिसंपुर्ण॥ तोहिसर्वस्वेंसिभुलोन॥ आवडिनिजांगअर्पुन॥ सेवका

अधिनस्वामिहोये॥४६॥ आत्मार्पणकरितांबळि॥ द्वारिंद्वारपाळजालावनमा
ळि॥ ऐसिभजनाचिनव्हाळि॥ सेवकांजवळिस्वामितिष्टे॥४७॥ येवढिहेअगाधप्रा
प्ति॥ उत्तमभक्तस्वयेपावति॥ बाळ्यांभोळ्याहेस्थिति॥ कैस्यारितिआंतुडे॥४८॥ यावि
लागिसद्गुरुपासि॥ शरणरिघावेंसर्वस्वेंसिं॥ तोसंतोषोनियांशिष्यासि॥ भजनध
र्मासिउपदेशि॥४९॥ जेणेंभजनेंभागवत॥ भजोनिजालेउत्तमभक्त॥ तेभागवतध
र्मसमस्त॥ सिकावेनिश्चितसद्भावेंसिं॥५०॥ मुख्यभागवतधर्मस्थिति॥ अवस्य
करावित्सत्संगति॥ हेचिसद्गुरुउपदेशिति॥ असत्संगतित्यागार्थ॥५१॥ सर्वतो
मनसोसंगमादौसंगंचसाधुषु॥ दयांमैत्रीप्रश्रयंचभूतेष्वद्धायथोचितं॥२५॥
टिका॥ सर्वापासुनिनिःसंग॥ जरिमनिहोणेंआहेचांग॥ तेंअवस्यधरासत्संग॥
तोअसत्संगत्यागवि॥५२॥ मुख्यअसत्संगुदेहसंगति॥ त्याचिसमुळकराव्यानि

वति॥जगिंदादुनिसत्संगति॥जाणनिश्चितिंन्त्पनाथा॥५३॥तेथदयामैत्रीप्रश्रयो॥ आध्या
पुर्ण॥मुख्यतें हेंत्रिविधलक्षण॥अवस्यासिकाखें वेंआपण॥सच्छिष्यें जाणस्वहि ३
तासि॥५४॥सांडुनियांथोरपण॥साधुसिनम्रहोआवेंपुर्ण॥सांडुनियांदेहाभि
मान॥त्यासिलोटांगणघालावें॥५५॥संतपदिंचेरजकण॥शिरिंवंदावेश्रधेनपु
र्ण॥संतांपुढेंजाणपण॥सर्वथाआपणनमिरवावें॥५६॥साधुपरतापुज्यपाहो॥
जगींनांहिंआनदेवो॥संतपुजनें देवादिदेवो॥स्वयेंस्वमेवोसंतुष्टे॥५७॥देखोनि
संतसमुदावो॥अनन्यगतिभगवद्भावो॥भगवद्भावेंनम्रस्वभावो॥प्रश्रयोपा २६
पैंहोयानांव॥५८॥नम्रतासेवितांसंतचरण॥तेथभूतदयावाढेसंपुर्ण॥तेद
येचेंनिजलक्षण॥सावधानअवधारिं॥५९॥भुतासिकठिणपण॥देखतांनि
घोंपाहेप्राण॥मांस्वयेकरिलआपण॥हेंसर्वथाजाणस्वप्निंनघडे॥६०॥जे

णेंआपणासिहोयेदुःख॥तेंभुतासिनकरिनिःशेष॥जेणेंआपणासिहोयसु
ख॥तेंअवस्यकरिदिन॥६१॥सर्वभुतिंदयासमान॥नदांनोबलेकठिणवच
न॥भुतांचिपिडानिवारण॥करूनिआपणसुखोपायचिंति॥६२॥जिवामात्रिं
दुरोक्तिबोलतां॥जिव्हेच्याघेवोपाहेजिविता॥भुतिंदुष्टपणचाळितां॥समु
तां ळनिजचित्तानिर्दळेंपाहें॥६३॥भूंसिजेथेंपिडापावे॥त्यातळिंजिउघालुंधांवे॥
जिवापरिसभुतेंसर्वें॥दयागोरवेंपढियंति॥६४॥ऐसेंजेंकारुण्यपुर्ण॥त्यानांव
दयासंपुर्ण॥आतांमैत्रिचेंलक्षण॥आसाधारणतेंऐक॥६५॥सर्वभुतांच्यांगं
इं॥सुहृदुवांचुनिदुजानांहिं॥तरिनकरिताचिमैत्रीपाहि॥गइचाठांइंअलोलि
क॥६६॥जेविषयवियोगेनविटे॥नानाविकल्पिंनलुटे॥आलियांपरमसंक
टे॥मैत्रिनिटेंपाटेंसदासाह्य॥६७॥यानांवगामित्रभावो॥प्राणुगेलियानतुटे

पाहो॥देखतांकल्पांतकाळधावो॥निजमित्रसमुदावो॥येकवटेयेकिं॥६८॥ऐसि
आचरतांनिजस्थिति॥श्रद्धाउपजेसर्वभुतिं॥तेश्रद्धेचिवित्पति॥यथानिगु
तिसांगेन॥६९॥नवलश्रद्धेचेंलक्षण॥ब्रह्मामुंगीसमसमान॥तरिंयथोचितवि
धान॥सर्वथाजाणचुकेना॥७०॥अर्घ्यपाद्यादिपुजन॥सकळदानआणिसन्मा
न॥हेंश्रद्धाब्राह्मणिसंपुर्ण॥येकांसितेंजाणअन्नमात्रचि॥७१॥येकांअन्नआछा
दन॥येकांसितेकोरडेंकण॥येकांतृणआणिंजीवन॥येकांपयपानयथोचित्त
काळि॥७२॥जेणेंज्यासिसुखसंपुर्ण॥तेतेंउचित्तश्रद्धाजाण॥अनुचितश्रद्धेचें
विंदाण॥दुःखकारिंरिपुर्णसर्वार्थि॥७३॥जेविब्राह्मणावाढिलेंतृण॥गायिसिवा
ढिलेंमिष्टान्न॥स्वानासिबैसणेंसिंहासन॥साधुसिआसनथाळेरां॥७४॥व्याघ्रा
सिपडिलियांलंघन॥त्यासिअर्पुनयेगोदान॥गायगादल्यासंपुर्ण॥तेलाभ्यंज
नकरूंउंनये॥७५॥होकादेहयिंद्रियेजरियेकें॥तरिंजीवाकर्मनकेनाकें॥तेवियेकु
भुतात्मांभुतवेखें॥उचितोन्मुखेंयोजावा॥७६॥करितांयथोचितअर्पण॥जरिक्रिया
भिनाभिन॥तरिंअंतरश्रद्धाअभिमान॥हेंमुख्यलक्षणभागवतधर्मि॥७७॥भुतिंभु
तात्माअभिनस्थिति॥दयामैत्रिसाधुचिभक्ति॥हेचिआंतुडेकैस्यारिति॥प्रबोधत
दर्थिंउपावोसांगे॥७८॥तेचिनवेंश्लोकेंश्लोकोक्ति॥समुळभागवतधर्मस्थिति॥
प्रबुधसांगेरायाप्रति॥साधकिंनिजप्राप्तिसाधाव्या॥७९॥श्लोक॥शौचंतपस्ति
तिक्षांचमौनंस्वाध्यायमार्जवं॥ब्रह्मचर्यमहिंसांचसमसंद्वद्वसंज्ञयोः॥२८॥टी०॥
मुख्यसाधावयापरमार्था॥अवश्यपाहिजेगाशुचिता॥शुचिवाचुनितत्वता॥नलभेआ
हातानिजस्वार्थ॥८०॥पालागिगान्रपनाथा॥शुद्धशौचाचिएककथा॥जेउभयांगेंकर्त्त
व्यता॥आतौनितत्वताबाह्यशुद्धी॥८१॥मनमळिनवासनामळें॥तेंप्रक्षाळुनिसोवि
ळें तेंनकरितांसोविळें॥बाह्यपवित्रताअहंबळें॥तेंजाणआंधळेंन्याहाळिजैसे॥८२॥

गा मनमळिनवियमळें। तें प्रक्षाळुनिसोविळें। करावें भावबळें। गुरुशास्त्रमेळें निजवा
क्यनिष्ठा॥ ८३॥ सोनें जेविंपुटिंपडे॥ मळतुटेवानिचढे॥ तेविं गुरुसेवाजडत्वमोडे॥
चित्तशुद्धिजोडेनिर्दुष्ट॥ ८४॥ आरसासाहणें ताडिजे॥ तेविं चित्तशुद्धिउघडिजे॥
तेणें स्वमुखाशुद्धत्वाजोडिजे॥ सहजिंसहजे निजशुद्धि॥ ८५॥ लोहें परिसस्पर्शांकि
जे॥ तवं लोहत्वामुकिजे॥ तेविं अंतरशुद्धिचुकिजे॥ महानिर्बुजेस्थुळबुद्धि॥ ८६॥
सुर्यासन्मुखसुर्यकांत॥ जाल्यां शुद्धत्वें होए दिप्त॥ तें प्रभाबाह्यप्रकाशात॥
अग्निहोत्रार्थमाहायागा॥ ८७॥ तेविं गुरुवाक्यें अंतरशुद्धता॥ त्याचें सबाह्यआ २८
लेंशुचित्वता॥ हें नकरुनि जें पवित्रता॥ तें जाणतत्वताभंडिमा॥ ८८॥ अल्पज
ळशौचाप्रति॥ तेणें हातखरकटे ठाति॥ सेखिंगिरवडेवहति॥ तेंविविकल्पिहो
तिअपवित्र॥ ८९॥ भरलें काळकुटजीविं॥ वरिटवटवि अतिबरवि॥ तें इंद्रावरुण

कोण्हिनसेवि॥ अंतरस्वबाह्यिं अतिमळिन॥ ९०॥ तिर्थिधुतलारजकराजु॥ तोका
यहोइलशुद्धद्विजु॥ नटें घेतलाराजध्वजु॥ तोनव्हेचिपुज्युबाह्यक्रियावेषें॥
॥ ९१॥ सुंदरसकुमारसाजिरि॥ पोटिं कुष्टतातिळभरि॥ जालियातितें कवणव
रि॥ वरिवरिबरिदिसतांहि॥ ९२॥ नागिनिमाथांमोतियांचिजाळि॥ सिमुरिसुपा
णिदाणाल्यालि॥ तेंविबाह्यपवित्रतादाविलि॥ तें तें केलिनिजभंडिमा॥ ९३॥ द
ह्यमाखिलावायसु॥ तोकायहोइलराजहंसु॥ दहिंमणोनिमथिलाकापुसु॥
तुषिनकेउपाहासुजगिंप्रकटे॥ ९४॥ तेविं अंतरिंविकल्पुअसता॥ बाह्यजेजे
पवित्रता॥ तेतेक्रियान्टपनाथा॥ जाणतत्वताअतिभंडिमा॥ ९५॥ अंतरक्षाळि
लेंगुरुप्रतिति॥ बाह्यक्षाळिलें शास्त्रयुक्ति॥ ऐसें शुचित्वनिजनिश्चिति॥
अद्वैतस्थितितेथनांदे॥ ९६॥ अंतरिंशुचित्वपुर्णवसे॥ तें बाह्यकर्मिंस्वयें

प्रकाशे॥ तेंशुचिलक्षनयासें॥ परमार्थदशेप्रकाशि॥ ९७॥ इश्वरभावाचेंनिजव
र्म॥ ज्याचेंपोटिंरिघालेंसप्रेम॥ त्याचेंकर्मचिहोएब्रह्म॥ त्यासिंदेहभ्रमबाधिना॥ ९८॥
यानांवशुद्धशुचिस्मंतता॥ सत्यजाणनृपनाथा॥ तेचिपांहिंस्थितिआतां॥ ए
कतत्वतासांगेन॥ ९९॥ शरिरसोशणानांवतप॥ तेंप्रारब्धभोगानुरुप॥ हृदयिंवाहावें
ब्रह्मस्वरुप॥ तोचिशुद्धसाक्षेपतपाचा॥ ४००॥ जेविधुरसुनिदिठि॥ सोरारणामा
जिउठि॥ तेविइश्वरुधरूनिपोटिं॥ वर्ततोशुध्दितापससुधु॥ १॥ हेचितपाचेंनिज
स्वरुप॥ याचिनांवशुद्धतप॥ यावरतेंनचढेरुप॥ व्यर्थवागजल्पकांकरावे॥ २॥
द्वंदसहिष्णुतामुमुक्षा॥ त्यानांवलणिजेतितिक्षा॥ तेहिआणावयालक्षा॥ नृपा
ध्यक्षाअवधारिं॥ ३॥ सुखदुःखउभयभाग॥ दोंहिंमाजिअखंडआपुलेंआंग॥
जेविचित्रिचिगायआणिवाघ॥ दोंहिमाजिसांगनिजलेंभिंति॥ ४॥ जेविदावा

गिनिकांउल्हाळें॥ आकाशजैसेंनपोळे॥ असोनित्याचेनिमेळें॥ त्यावेगळेंअलि
प्त॥ ५॥ सिलजळकांहिंवपडे॥ पृथ्विनिजक्षोभेक्षेमानकांकुडे॥ तेविनिजस्वरुपसु
रुवाडें॥ द्वंद्वानातुडेनिजसाधकु॥ ६॥ शरिरजरिहिंवेंकांपे॥ तेणेंदेहकांपेसा
धकुनकंपे॥ शरिरअतिउष्णेंतापे॥ तरिंसाधकुनतपेदेहतापामाजि॥ ७॥ सुख
देखोनियांदिठि॥ ज्यागोष्टिंयांघालिमिठि॥ दुखहित्याचिआवडिघोटि॥ द्वंदस
हिष्णुतामोटियानांवराया॥ ८॥ गोफणगुंडासन्मुख॥ लागतांअवस्यउठिदुख॥
तोचिसुवर्णाचाजाल्यादेख॥ दुखाच्यालोपेंसुखअनिवारवाढे॥ ९॥ तेविद्वंदा
चेंजाणपण॥ जाणवितसेजेंज्ञान॥ तेंजाणतलियांआपण॥ द्वंदेंसपुर्णनिर्द्वं
दहोति॥ १०॥ सुखदुखप्रकासक॥ निजवस्तुअसेयेक॥ त्यायेकात्मतादेख॥
द्वंदसाधकसुखेंसाहाति॥ ११॥ रसउंसकगिणपण॥ त्यामाजिगोडिअखंडपु

र्ण। तेविद्वंद्वामाजिवस्तुच्चिद्घन। अखंडउदंडायमानस्वयेंदेखे।१२। ऐसिहे
अखंडता। जंवनयेसाधकाच्याहाता। तंवद्वंद्वाचिसहनता। नव्हेनरनाथानि
श्चयेंसिं।१३। यानांवद्वंद्वसहन। निश्चयेंसिंजाणसंपुर्ण। आतांमौनाचेंलक्ष
ण। सावधानअवधारिं।१४। वागवादुकरावाजनिं। तेंदृढहोआवेंदेहाभिमानिं।
तोसांडविलासद्गुरुनि। निःशेषधुणिशब्देंसिं।१५। सद्गुरुवचनपडतांकानि।
स्तुतिनिंदागिळुनिदोन्हिं। बोलबोलतेनिरसुनि। हृदयभुवनिंपरिपक्वबोलें
।१६। तेव्हांज्याचेबोलावेंअवगुण। तेथतेथहृदस्थआपण। यालागीबोल
तांपैशुन्य। पडेमौनगुरुवाक्यें।१७। गुणदेखोनियांस्तवन। करितापडेदृढ
मौन। मिंचिस्तव्यस्तवितास्तवन। मजम्यांवानितांपुर्णमुर्खत्वमाझें।१८।
निजात्मानिशेषनसे। ऐसारिताठावानदिसे। तेथजेंजेंकाहिदिसे। तोआत्मा

प्रकासेसदोदित।१९। ऐसिसद्गुरुनिदाविलियुक्ति। तेविश्वासेंथिरावलि
चित्तिं। यालागिनिंदाआणिस्तुति। वाचेप्रतिबोलवेना।२०। संवादुकरावानि
जस्वार्थि। तंवसद्गुरुच्यावचनोक्ति। खुंटल्यावेदशास्त्रिच्यायुक्ति। त्यावरिस्थि
तिचढेना।२१। एवंनिंदास्तुतिवागवाद। करणेंखुंटलासंवाद। माहामौनेंअ
तिशुद्ध। परमानंदसाधकां।२२। ऐसेंसाधाव्यादृढमौन। सद्गुरुसिकवेदा
ध्ययन। उपनिषदार्थविवंचुन। पढविसंपुर्णअथर्वावबोधें। अथवाअतिशयें
सुधमौन। श्रीरामकृष्णनामस्मरण। अखंडनामेंगर्जतांजाण। वेदार्थपुर्ण
तिष्ठेपुढें।२४। नित्यरामनामेंगर्जेवाणि। त्यांसितिर्थेंयेतिलोटांगणिं। सु
रवरलागतिचरणिं। यमुपायवणिस्वयेंवंदि।२५। रामनामाचेंजेंस्मरण।
त्यासमरणानांवमाहामौन। वेदंनामस्तविलेंपुर्ण। सुधआध्ययनहरिनाम।२६।

वेदुअथवानामस्मरण ॥ यानांवगास्वाध्यावोजाण ॥ आतांआर्जवाचेंलक्षण ॥ ३
एकसंपुर्णमहाराजा ॥ २७ ॥ आतांआर्जवतेंऐसें ॥ सर्वांजीवाजीवनजैसें ॥ कां
तंतुजैसानिजविलासें ॥ अविरोधेंजुसेपटामाजि ॥ २८ ॥ सारवेरेचेंयिंद्रा त्रण ॥
केल्यांनवंचेगोडपण ॥ तेसेंविषमाजिहिंवांजाण ॥ आर्जवपुर्णऋजुस्वभावें ॥ २९ ॥
वक्रचंद्राचिचंद्रिका ॥ परिअंमृतवक्रनंदेखा ॥ तेसेंदेखोनिविषमलोकां ॥ म
नोवृत्तिदेखापालटेना ॥ ३० ॥ निरापराधेंनेदखेकोण्हासि ॥ जिवलगुसोयरा
सर्वांसि ॥ वोळखिजीवमात्रासि ॥ जेसितेसिजुनाहं ॥ ३१ ॥ न्याहासंतप्तांआधा २१
रवेत ॥ वरुनिघणघायेंघेत ॥ सांडसघायातकिंसुत ॥ तेअवघेचिआप्तलो
हलोहा ॥ ३२ ॥ यापरिंज्यासिआप्तसर्व ॥ ऐसाजोकांनिजस्वभाव ॥ तयाना
वगाआर्जव ॥ अतिअपुर्वगुरुदिक्षा ॥ ३३ ॥ असुरसुरनररुषिश्वर ॥ मदनें

केलेंनिजकिंकर ॥ कंदर्पाचामारघोर ॥ अतिदुर्धरअनंगु ॥ ३४ ॥ अंतरिकामाचें
दृढगणें ॥ वरिवरिदांतचाउनिसाहाणें ॥ त्यांचेमनचिनिष्कामनलणे ॥ चाल
व्रणेंलोकिकु ॥ ३५ ॥ तेसिनव्हेसद्गुरुचियुक्ति ॥ कामाचिपालटेकामनावृत्ति ॥ अ
भंगब्रह्मचर्याचिस्थिति ॥ शिष्याप्रतिउपदेसि ॥ ३६ ॥ कंदर्पराणिवेस्त्रीपुरु
ष ॥ तेथगुरुदिक्षाअलुलौकिक ॥ मिथ्यास्त्रिपुरुषमायिक ॥ विषयसुखक्रम
मात्र ॥ ३७ ॥ आनंदानाउपस्थयकायतन ॥ हेंकायमिथ्यावेदवचन ॥ तेअ
र्थिंपुर्णवैदज्ञ ॥ वेदविवचनदाविति‌ऐसें ॥ ३८ ॥ पुसतांसाखेरचिगोडिकै
सि ॥ तोस्वादुनयेसांगाव्यासि ॥ तेथचाखोंदेतिअणुमात्रासि ॥ तेचिगोडप
णरासिजाणतिजाण ॥ ३९ ॥ तेविपरमानंदसुखप्राप्ति ॥ उपस्थद्वारेंनस्वे
खति ॥ आनंदयेकायतनस्थिति ॥ बोलिल्याउपस्थियाहेतुवेदें ॥ ४० ॥ सा

उपस्थसुखाचि नित्यस्थिति ॥ संभोगेंविण जेवाढविति ॥ तेथ मिथ्यास्त्रिपुरु आध्या ३
षव्यक्ति ॥ सहज होति सज्ञाना ॥ ४१ ॥ चाखिलिते चि गोड साखर ॥ परमानंदु मैथु
न मात्र ॥ मानुनियां मैथुनपर ॥ जालें पामर विषयांध ॥ ४२ ॥ उपस्थिं परमानं
द गोडि ॥ यालागिं स्त्रिकामाचि अति वोढि ॥ सदां सोसिजे मराम मुढिं ॥ तडातोडि
जिवितांच्या ॥ ४३ ॥ साखरेचें केलें नारियेळ ॥ तेथ त्वचा गर्भ साखर केवळ ॥ ते
वि विषयद्वारा सुख कल्लोळ ॥ उगिति सकळ परमानंदें ॥ ४४ ॥ नाना पक्वान परि
वडि ॥ गुळाच्या गोडमाते चि बिगाडि ॥ ते वि विषयांचि जे जे आवडि ॥ ते ते गोडि नि ३२
जानंदें ॥ ४५ ॥ हे नेणोनि मुर्खि चिनिज गोडि ॥ सोसिति विषयांचि अति वोढि ॥ बा
प सद्गुरू हा पागाढि ॥ विषयांचि आवडि येकत्वा आणि ॥ ४६ ॥ यालागिं विषयां
चि अवस्था ॥ न चळे सच्छिष्याचे माथां ॥ स्त्रिभोगाचि अशक्तता ॥ मिथ्यातत्व

तागुरुवाक्यें निष्ठा ॥ ४७ ॥ हा आत्मा हे आत्मीपांहि ॥ ऐसें भिन्नत्वे मुळिं नाहिं ॥ तें निज मु
ख पाडितां गइं ॥ ब्रह्मचर्या पाहिं अभंग ॥ ४८ ॥ या नांव गा निज नैष्ठक्य ॥ ब्रह्मचर्य अ
ति सुटंक ॥ सद्गुरु निबोधिलें निष्टंक ॥ अलौकिक अभंग ॥ ४९ ॥ आतां अहिंसेचि
स्थिति ॥ ऐकें राजचक्रवर्ति ॥ अंवे उचलणें नांहि भुति ॥ स्वप्न सुषुप्ति जागर्ती ॥ ५० ॥
पावो आरक्तां देख ॥ झनें पृथ्वि पावे दुःख ॥ या काकुळति अवस्यक ॥ पाउलें अ
लौकिक हळुवारे ठवि ॥ ५१ ॥ आकाशद्च केल देख ॥ यालागिं नें दिसे राहाक ॥ वा
चा परिपक्क पियुख ॥ वचनें परम सुख सर्वांसि देतु ॥ ५२ ॥ याचा शब्द जें गगनिं
भरे ॥ तेणे शब्दानंद भ चमत्कारें ॥ गगनि चि निज सुख सुभरें ॥ येणें सुखोद्गारें व
चनोक्ति ॥ ५३ ॥ जळामाजि घालितां उडि ॥ झनें उदक दडुपे बुडिं ॥ तरंगन्यायें
देणें बुडि ॥ जिवनाचि दु घडि न हे लावतां ॥ ५४ ॥ त्यासि जळिं होतां निमग्न ॥ ज

काचातापुशमेसंपुर्ण॥यापरिंकरिस्नान॥जिवनाजिवनानिववितु॥५५॥स आध्या २
नेंदुःखपावेलवारा॥ह्मणौनिस्वासुनघलिसैरा॥नेमुनिप्राणसंचारा॥नि
जशरिरावागवि॥५६॥निजदेहाकराव्याघातु॥सर्वथाजेविनुचेलेहातु॥ते
विभुतांवरिनिघातु॥ज्याच्यापोटांतुउपजेना॥५७॥अत्यंतन्याहारेंपाहातां॥
चवकुपडेलप्राणाच्याचित्ता॥यालागिंबाह्यदृष्टिकरतां॥नपाहेभुतांभुतस्वं
भावें॥५८॥रोमारगडतिलसंपुर्ण॥यालागिनकरिअंगमर्दन॥एवंस्वयेंदे
हाचेंदेरूपण॥भुतहिंसेह्मणेंअहंलानाणि॥५९॥भुतांदेतांदुखलेंशु॥भुतिं ३२
दुषवेलभुतेंशु॥ऐसात्याचादृढविश्वासु॥तेथरहिवासुअहिंसेचा॥६०॥
कायिकवाचिकमानसिक॥भुतांउपजेत्रिविधदुःख॥तेंजेथनिमालेंनिसेख॥
अहिंसादेखतेंगांइ॥६१॥यानांवगाशुध्यअहिंसा॥सत्यजाणनपवरेशा॥

आतांद्वंदसाम्याचिदशा॥ऐकक्षितिशासांगेन॥६२॥सुखदुःखअदृष्टाआधि
न॥तेंअदृष्टदेहाचेमाथांपुर्ण॥ऐसेंजाणोनियांआपण॥निर्द्वंदसंपुर्णसद्गुरु
वाक्य॥६३॥अदृष्टेंदेहसुदुःखभोगि॥मुर्खतेथरागिविरागि॥शिष्युलागोनेक्षि जां
गी॥गुरुवाक्यरंगीरंगला॥६४॥देहींचेनिसुखेंसुखावतां॥सवेचिदुःखच
दमाथां॥हेंगुरुनिजाणोनितत्वतां॥देहअहंतासांडविलि॥६५॥निराभिमाना
चाआंगि॥दुःखनुरेचिदुखनियोगि॥सुखनुरेचिसुखसंभोगि॥तोउभयभा
गिअलिप्त॥६६॥छायाउष्णामाजितापलि॥तेछायाछायेसिनिवालि॥तेवि
सुखदुःखेंमिथ्याजालिं॥स्थितिसुखावलियथानुलाभें॥६७॥अदृष्टेंदेहिंव
र्ततांदेख॥बाधुनसकेसुखदुःख॥हेंगुरुगंम्यअलौकिक॥शिष्यविश्वासी
कपावति॥६८॥विश्वासेंविणसर्वथा॥गुरुगम्यनयेहाता॥गुरुगंम्येंविणतत्व

ता॥ द्वंदसमताकदांनघडे॥ ६९॥ देहिंदृढताजंवमिपण॥ तंवतंवद्वंदबाधादा आध्या ३
रुण॥ जेगुरुवाक्येंनिराभिमान॥ त्यासिद्वंदेंजाणअतिमिथ्या॥ ७०॥ स्वप्नि
चेंदरिद्रसमर्थता॥ जेविदोन्हिमिथ्याजागृता॥ तेविद्वंदबाधेचिवार्ता॥ नब
धिगुरुभक्ताअपरोक्षबोधें॥ ७१॥ लेंकुराच्यारवेळापासिं॥ पारणेतेसिएकाद
सि॥ द्वंदाचिदशातेसि॥ गुरुवाक्यासरिसिसमुळें॥ ७२॥ जेविचंदनाचियाद मिथ्या
ति॥ आरिबोरिचंदनहोति॥ तेविगुरुवाक्यप्रतिति॥ सकळद्वंदेंयेतिनिज
साम्या॥ ७३॥ चंदनासभवंतिजेझाडें॥ तेंहिकोरडेंलांकुडें॥ देवद्विजांचेम ३४
स्तकिंचढे॥ भाग्ययेवढेंसत्संगा॥ ७४॥ सद्गुरुतोचिसत्संगति॥ सत्संगेंशि
ष्यपालटति॥ स्वयेंब्रह्मरूपहोति॥ तेव्हांद्वंदेंयतिनिर्द्वंद्वा॥ ७५॥ एकगुरुवा
क्याविश्वासतां॥ द्वंदसाम्येंचढेहाता॥ तेंगुरुवाक्यहितत्वता॥ येकआतां

सांगेन॥ ७६॥ श्लोक॥ सर्वत्रात्मेश्वरान्वीक्षांकैवल्यमनिकेतनतां॥ विविक्तचीरवस
नंसंतोषंयेनकेनचित्॥ २७॥ टीका॥ सद्गुरुवचनविश्वासें॥ मानिसर्वत्रपरमात्मा
असें॥ तेंचिनिजबुद्धिनिश्चयवसें॥ निजमानसेंविवंचि॥ ७७॥ मजमाजिपरमा
त्मावसे॥ तेणेंस्थुळदेहोवर्त्ततुअसे॥ त्याचेनिपुर्णचित्प्रकाशें॥ जगभासेजग
द्रूपें॥ ७८॥ तेणेंनिजात्मप्रकाशें॥ माझेंदृष्टिसिदृश्यदिसे॥ दृश्यद्रष्टादर्शनवि
ळासें॥ विलासतुसेपरमात्मा॥ ७९॥ दृश्यदृश्यपणेंजेंजेंउठि॥ तेथनिजात्मता
पाठिंपोटिं॥ तेणेंअन्वयेंदेवोदेखेदिठि॥ आहाळवाहळेंऋषिदुमदुमितु॥ ८०॥
तेव्हांजेजेदेखेभुताकृति॥ तेथपरमात्मायेप्रतिति॥ मिंनियंताईश्वरुत्रिजग
ति॥ हेहिस्फुर्तिस्फुरोंलागे॥ ८१॥ जगवर्तेमाझियासत्ता॥ मिंकळिकाळाचानि
यंता॥ मिंउत्पत्तिस्थितिप्रळयकर्त्ता॥ हेमुक्ताहंतास्वभावेंस्फुरे॥ ८२॥ येणेंपु

आध्या २

र्णान्वयेंजंवपाहे॥ तवंसर्वित्रिसर्वभिंचिआहें॥ तेंपाहातेंपाहाणेंपांढोंगये॥ तेथ
अहंजायेविरोनि॥ ८३॥ तेथपरब्रह्मलोकप्रसिध॥ कोंदलाठाकेसचिदानंद॥
ऐसागुरुवाक्येंप्रबोध॥ शिष्यअलिसुधपावति॥ ८४॥ तेंकांवैकुंठिंदेवोआ
हे॥ हेंबोलणेंत्याआहाचजाये॥ क्षिरसागरिंदेवोराहे॥ हेंएकतांचिपाहेअ
निवारहांसें॥ ८५॥ देवेंवांचुनितत्वता॥ तिळभरिठावोनांहिंरिता॥ त्यातेंएकदे
शिनेमितां॥ नमनेवक्तातासछिष्यासि॥ ८६॥ वैकुंठआणिक्षीराब्धी॥ ज्या ३५
चेनिप्रकाशेज्यामधिं॥ तोवैकुंठवासिअथवाक्षिराब्धि॥ हेबोलसोपाधिस
बळत्याचे॥ ८७॥ जेथसर्वित्रिसर्वपरमात्मा॥ तेथयेकदेशिनसरेमहिमा॥ तोपुर्ण
ब्रह्मअनाश्रमा॥ वैकुंठादिआश्रमावसुनके॥ ८८॥ अखंडआवाहन॥ आ
धिष्टानाआसन॥ सर्वगतासिंहासन॥ कल्पितिस्थाननिजकल्पना॥ ८९॥

तें

तेहिकल्पितिनिजवृत्ति॥ जेब्रह्मरुपनिपाहाति॥ त्यांचिपरब्रह्मस्थिति॥ क
दाकल्पांतिभंगेना॥ ९०॥ ऐसिपरब्रह्मअवाप्ति॥ साधकिंपाहाव्यानिश्चितिं॥
नित्यवसावेंयेकांति॥ द्वैताचिस्फुर्तित्यागुनि॥ ९१॥ साधितांपरमात्मानिधा
न॥ साधकांअडविवस्त्रअंन॥ निमोलिवल्कलेंपरिधान॥ कांत्यागिलिंअति
फळ ५ जीर्णवस्त्रेंघ्यावि॥ ९२॥ शाकंकंदमुळभोजन॥ येणेंकरावेंजठरतर्पण॥ सां
डुनिपरमार्थसाधन॥ जोडाव्याअंनधननवचावेंकदा॥ ९३॥ चौपालविबां
धोनिकरिं॥ भिकमागाविदारोदारिं॥ परिअंनाआछादनावारि॥ आयु
ष्यतिळभरिनवेचिति॥ ९४॥ मेळवाव्याअंनआछादन॥ नसिणतिसोंकस ५
ज्ञान॥ देहअदृष्टाआधिन॥ तेंसहजेंजाणप्रतिपाळि॥ ९५॥ स्वयेंसिणतां
अहोरात्रि॥ अदृष्टावेगळिअणुभरिप्राप्ति॥ कदांनचढेकोणाचेहातिं॥

हेसाधकजाणतिसज्ञान॥९६॥यालागिअदृष्टेंजेंजेंप्राप्त॥तेणेंनिर्वाहिंसदानि
श्चित॥साधकपरमार्थसाधित॥संतोषयुक्तगुरुवाक्यें॥९७॥देहअदृष्टपरव
ङि॥होतांसुखदुःखघडमोडि॥साधकांसंतोषुचढोवाढि॥गुरुवाक्येंगोडिदृ
ढलागलि॥९८॥जैसेंदेहाचेंप्रागृतन॥तैसेंहोएअशनवसन॥परिगुरुवा
क्यसुखसांडुन॥देहावरिमनममत्वेंनये॥९९॥यांचेविणयथाकाळें॥यदृछ
याजेंजेंमिळे॥तेंतेंसेविसकळमंगळें॥गुरुवाक्यमेळेस्वानंदें॥२००॥शरिरनि
र्वाहविखिं॥कोठेंकाहिंनभिळाखि॥जेंजेंमिळेत्याणेंचिसुखि॥निजात्मतो ३६
खिसंतुष्ट॥१॥प्रारब्धेंसुखदुखभोगितां॥संतोषुसाधकाच्याचित्ता॥हेगु
रुवाक्यविश्वासतां॥चढेहाताशिष्याचा॥२॥भा॥याचिदृढविश्वासासि॥भा
गवतशास्त्रगुरुपासिं॥अभ्यासावेंआदरेंसिं॥दृढनिश्चयेंसिप्रबोधक॥३॥

श्लोक॥श्रद्धांभागवतेशास्त्रेनिंदामन्यत्रचापिहि॥मनोवाक्कर्मदंडंचसत्यं
शमदमावपि॥२८॥टी०॥॥सगुणअथवानिर्गुण॥जेथभागवतास्वरूपवर्ण
न॥कांभगवंतुबोलिलाआपण॥अथवाभगवद्गुणकीर्तिजेथं॥४॥तेंतेंशा
स्त्ररायाजाण॥आवडेजैसेंजीउप्राण॥विशेषेंसिज्ञानकथन॥सप्रेमपुर्ण
पढयंते॥५॥गुरुमुखेंजाणकथागोड॥तेणेंश्रीभागवतिंश्रधादृढ॥श्रवण
जीवाचेंपुरेकोड॥वोसरेचाडविषयांचि॥६॥जिविंनाहिंविषयकवतिक॥त
रिंविषयअवस्यक॥साधकांहोतिबाधक॥तेणेअत्यंतिकअनुतापु॥७॥
अनिवारविषयअवस्था॥त्यागिलिनवचेनिजसत्ता॥तेतेमुमुक्षाच्याचि
त्ता॥अत्यंतवेथाअनुतापें॥८॥नसतांविषयांचिअतिप्रीति॥स्वतानकेवि
षयनिवृति॥ऐसियांसाधकांप्रति॥निर्णितिशास्त्रार्थिनेमिलेनेमु॥९॥ना

सांप्रति शास्त्रेंकैसा॥१०॥जोकांकैवल्यविषयासक्ति॥

हिविषयांचिआशक्ति॥नानकेविषयनिवृत्ति॥ऐसिजेकांसाधकस्थिति॥तैसेमु
सेविषयमुक्ताप्रति॥त्यांविषयांचियेनिवृत्ति॥जोकदानमनिशास्त्रार्थ॥कां
जोजालाजिवन्मुक्त॥तोहिशास्त्रार्थमानुनिनमनि॥११॥जेसिमृगजळेजेवि
भासेस्थिति तैसेविषययुक्ताप्रति॥त्यांविषयांचियेनिवृत्ति॥कोणतोशा
स्त्रोक्तिमानावानेमु॥१२॥एवंअत्याशक्तअतिविरक्त॥त्यासिनेमुनचले
येथ॥मुमुक्षुसिचिशास्त्रार्थ॥नेमिनिश्चितनिजनेमे॥१३॥तेथगुरुशिष्य
संवादु॥करितांज्ञानार्थप्रबोधु॥तेबोधिंबाधिविषयबाधु॥तत्यागिंप्रसि
द्धशास्त्रार्थनेमु॥१४॥मनसावाचाकर्मविरोध॥येणेंविषयांत्रिविध बाध॥
त्याति हिसिहित्रिविध॥शास्त्रेंअतिसुधनेमिलानेमु॥१५॥पूर्वश्लोकार्धं॥म
नोवाक्कर्मदंडश्च सत्यंदमशमावपि॥मनासिनेमुउपशमाचा॥यिंद्रियां
नेमुतोदमाचा॥सत्येंनेमिलिवाचा॥तिहिंसितिहिचानिजनेमु॥१६॥विषय
कामगजदारुण॥अहमहामदेंउन्मत्तपुर्ण॥देहतारुण्यअतिघुर्ण॥तोडिबं
धनविधिचे॥१७॥खवेंद्रिंसुहृदराजागर॥सोंडाकवळिस्वर्गसिकर॥नरकन
दिमाजिअपार॥अतिदुस्तरबुडयादेतु॥१८॥धर्मजळेंक्षाळेअवचिता॥सवें
चिसलोभधुळिघालिमाथां॥घोळसिब्रह्मादिकांसमस्तां॥अहंममतागर्ज
तु॥१९॥त्यासिविवेकुमहावंतुजाण॥माथांचढोंजाणेआपण॥शास्त्रविधि
अंकुशेंपुर्ण॥धरिआवरुनकिरिकिरितु॥२०॥त्यासिउपशमाचेंसंरक्षण॥
वैराग्ययुक्तिठेउनजाण॥दमाचेंश्रुंखळिआकळुन॥सत्याचेस्तंभिपुर्णवि
वेकुबांधे॥२१॥मनसावाचाकायिककर्म॥येणेंविषयबाधाबाधिपरम॥त्यातिं
हिसिकेलात्रिविधनेम॥त्यानेमाचेवर्मऐकराया॥२२॥आतांशमाचिऐसि

३७

५

स्थिति॥मनबुध्यादिचित्तवृत्ति॥सांडुनिविषयाशक्ति॥लाविंपरमार्थिंप्रबो आध्या २
धुनि॥२३॥पुर्वेउगवतांगभस्ति॥अंधारसांडित्रिजगति॥तेविगुरुवाक्येंश
माचिप्राप्ति॥विषयनिवृत्तिमानसिक॥२४॥बाह्यइंद्रियेंप्रवृत्ति॥दमेंदमुनि
गुरुवाक्यस्थिति॥मगशमाचिसंगति॥आणिनिवृत्तिइंद्रियकर्में॥२५॥कन्या
प्रतिपाळुनिजेसि॥दानदेतांजांवयासि॥मागिबापाच्याकुळगोत्रासि॥दमें
यिंद्रियेंतैसिंविषयार्थी॥२६॥सनेवाचाजायिलविकळ॥तीसिसत्याचाम
हामोकळ॥देउनिकेलिनिरवळ॥अतिअढळसत्यधुतवाणि॥२७॥सत्यवादि २८
ब्रह्मादिकवंदिति॥असत्यें होएअधोगति॥ऐसेंव्याख्यानजेकरिति॥तेहि
वदतिअसत्य॥२८॥कांरामनामाच्याआवृत्ति॥वाचाधुतलिस्मरणोक्ति॥
तेअसत्यामाजिपुडति॥कदाकल्पांतिंबुडेना॥२९॥मधुनिकाढिलेंन

नीत॥तेपुडतिनबुडेताकांत॥तेविंवाचानामेंनिर्धुत॥असत्यतेथेंस्पर्शेना॥
॥३०॥जेविलागलेनिरविकरें॥घृतकणिकास्वयेंविरे॥तेविसत्याचेंनिजनि
र्धरिं॥असत्यचमत्कारेंसमुळउडे॥३१॥कांचंदनाचाचौफेरिं॥काष्ठत्यामुक
निरवैरबोरि॥तेविंनामाचानिजगजरिं॥~~वाचेमाझारिनि॥जगजरिं~~॥वाचेमा
झारिनिजसत्यप्रकटे॥३२॥जालेनिअर्कप्रकाशें॥खद्योतहारपेजैसें॥ते
विरामनामसमसोरसें॥लोपेअनायासेंअसत्य॥३३॥अंशांशिप्रति
पदेंकुहु॥गेलियांबिंबसांडिराहु॥तेव्हांप्रकाशाचासमुहु॥प्रगटेबहुज
गामाजि॥३४॥तेविअसत्याचेनिअतिक्रमें॥वाचाप्रकटेसत्यसंभ्रमें॥जेवि
राजाज्ञाअनुक्रमें॥प्रजास्वधर्मेवर्तति॥३५॥सत्यापरतेंनाहितप॥सत्यापरता
नाहिंजप॥सत्येंपाविजेसद्रूप॥सत्येंनिष्पापसाधकहोति॥३६॥एवंकायावाचा

अणिमनें॥ शमदमादिसत्यलक्षणे॥ जोनिमिलात्रिविधविंदाणें॥ त्याच्याविष
र्थी यांचेंधरणेंतत्काळउगि॥ ३७॥ ऐसियास्त्रीलागीजीवीं॥ भगवच्छास्त्रिंआवडिबर
वि॥ परिआणिकांशास्त्रांनलवि॥ दूषस्वभाविंनिंद्येचबोट॥ ३९॥ येकांस्तुतिये
कांनिंदा॥ करितांआंगीआदळेबाधा॥ यालागीनिंदानुवाचारा॥ साधककदानात
ळति॥ ३९॥ अर्धांगिचिलक्ष्मिवंदावि॥ मांचरणीचीगंगाकायनिंदावि॥ निजजन
निनमष्कारावि॥ मायेरांद्याविकायपांपर॥ ४०॥ तरिभज्यभजावेंभजनि॥ परिनिं
दास्तुतिसांडुनिदोन्हिं॥ जोनित्यजसत्येंहोएमोनि॥ तेंब्रह्मज्ञानिअधिकारु॥ ४१॥
ऐसिनकरितांविस्पति॥ नसोसितांहेकष्टस्थिति॥ भावेंकरितांभगवद्भक्ति॥
फुकाचिमुक्तिहरिभक्तां॥ ४२॥ तेभक्तिचिनिजस्थिति॥ भावेंकरितांभ[illegible]नायासुगेतुंज
प्र ति॥ सुगमत्वेंपरमात्मांप्राप्ति॥ हरिभक्तपावतितेंऐक॥ ४३॥ श्लोक॥ श्रवणंकीर्त्तनंवि

द्योर्ध्यानमद्भुतकर्मणः॥ जन्मकर्मगुणानांचतदर्थेरिवळचेष्टितं॥ २९॥ टिका॥ मुख्य
भक्तिचेंकारण॥ हरिचेजन्मकर्मगुण॥ पुर्णश्रद्धाकरावेंश्रवण॥ हरिकीर्त्तनस्वा
नंदें॥ ४४॥ हरिकीर्त्तनाचियाजोडि॥ सकळसाधनें केलिंबापुडिं॥ अद्भुतकर्मेंह
रिचिंगाढिं॥ गातांअतिआवडिउल्हासें॥ ४५॥ शिळातारिल्यासागरिं॥ गोवर्धनु
ये धरिलाकरिं॥ निद्रानमोडतांनगरि॥ द्वारकेमाझारिआणिलिमथुरा॥ ४६॥ नि
मालागुरूचापुत्रदेआणुनि॥ मुखेंप्राशिलादावाग्नि॥ गतगर्भआलाघेउनि॥
निजजननीतोषार्थी॥ ४७॥ अजन्म्याजन्मनेणोकिति॥ अकर्म्यांचिंकर्मेंगा
ति॥ अगुणाचेगुणवानिति॥ तेणेंश्रीपतिसुखावे॥ ४८॥ जोसुखैकमुर्त्तिनिज
स्वभावें॥ तोहरिजन्मकर्मगुणवैभवें॥ गातांकीर्त्तनिअतिसुखावे॥ स्वानंद
गोरवेंडुलतु॥ ४९॥ ऐसिकीर्त्तनिंगातांकिर्त्ति॥ निर्मळहोएचित्तवृत्ति॥ तेथ

गसावे ध्यानस्थिति ॥ ऐकतें नृपति सांगेन ॥ ५० ॥ मुगुट कुंडलें मेखळा ॥ कासे का
सिला सोनेसळा ॥ आपादरुळे वनमाळा ॥ घनसांवळा घवघवित ॥ ५१ ॥ ऐसि मु
र्त्ति सुरेख सगुण ॥ कां निरसुनि रूपनावगुण ॥ ध्यानि गसावे निज निर्गुण ॥ ब्रह्म
परिपुर्ण पुर्णत्वें ॥ ५२ ॥ ऐसें गसावतां ध्यान ॥ भक्ताचि सबाह्य क्रियापुर्ण ॥ तें तें क
रि ब्रह्मार्पण ॥ स्त्रिपुत्रादि जाण सर्वस्व ॥ ५३ ॥ श्लोक ॥ इष्टं दत्तं तपो जप्तं वृत्तं यच्चा
त्मनः प्रियं ॥ दारान्सुतान्गृहान्प्राणान्यत्परस्मै निवेदनं ॥ ३० ॥ टिका ॥ अग्निहो
त्रादि याग होम ॥ ग्रहणादि दान अत्युत्तम ॥ तप म्हणिजे स्वधर्म ॥ जो वर्णाश्रम यथो
चित्त ॥ ५४ ॥ आगमोक्त यथाशास्त्र ॥ आवरणविधि विधान तंत्र ॥ गुरुदिक्षा श्रु
द्धमंत्र ॥ अथवा नाममात्र जो जपु किजे ॥ ५५ ॥ तें यज्ञ दान क्रिया तप ॥ दिक्षामंत्र
कां नाम जप ॥ तेतेन घलितां संकल्प ॥ करि निर्विकल्प ब्रह्मार्पण ॥ ५६ ॥ हरिसि

जाले जे अनन्य शरण ॥ ते हरिचे लकेवाड पुर्ण ॥ त्यांचें हरि करि प्रतिपाळण ॥ जेवि
जननि जाण तान्हुलया ॥ ५७ ॥ यालागि जे जे जिविका वर्त्तन ॥ तें हिं करावें ब्रह्मार्पण ॥
हे माझें म्हणोनि अभिमान ॥ भक्त सज्ञान न धरिति कदा ॥ ५८ ॥ ज्यांचि आवडि अ
तिशयें चित्तिं ॥ ज्यांचि आपण्या अतिप्रीति ॥ तें तें ब्रह्मार्पण करिति ॥ गुरुवाक्य स्थि
ति विश्वासें ॥ ५९ ॥ यालागि आवैपाहार ॥ सेवसिवेचि निजशरिर ॥ निमिषार्धहि व्या
पार ॥ विषयांकार करिना ॥ ६० ॥ तो अन्नालागि होउनियां वेडें ॥ सधनाच्यां पायां न
पडे ॥ आयुष्याचे तिनिकवडे ॥ विषयाचे चाउ करूं न करि ॥ ६१ ॥ आयुष्याचि अर्ध
घडि ॥ वेचितां न मिळे लक्ष कोडि ॥ तेणें आयुष्यें परमार्थ जोडि ॥ विषयांच्या कोडि
थुंकुनि सांडि ॥ ६२ ॥ त्यागुनियां राजसंपति ॥ राजे जाउनि वनाप्रति ॥ स्वयें पर
मार्थु साधिति ॥ विषयाशक्ति थुंकुनि ॥ ६३ ॥ कैसि भक्तिचि गोडि संपुर्ण ॥ रिता

जावोनेदिंअर्धक्षण॥ उघडेचिजीवितजाण॥ करिंकृष्णार्पणसेवेसि॥ ६४॥ आणि
पुत्रदाराजेंजेंघरिं॥ तेंहिभगवत्सेवेवरि॥ स्वयेंकृष्णार्पणकरि॥ माझिंम्हणोनि
नधरिममताजिविं॥ ६५॥ दारापुत्रदेहगेहप्राण॥ यांसिआत्मासबाह्यपुर्ण॥ ते
थसंकल्पेंविणजाण॥ ब्रह्मार्पणसहजचि॥ ६६॥ श्लोक॥ येवंकृष्णात्मनाथेषुम
नुष्येषुचसौहृदं॥ परिचर्यांचोभयत्रमहत्सुनृषुसाधुषु॥ २१॥ टिका॥ एवंदारादेहगे
हसंपदा॥ आत्मार्पणशुद्धश्रद्धा॥ भजलेसर्वकाळिंसर्वदा॥ तेभक्तगोविंदापाढियं
ते॥ ६७॥ जोसर्वभुतहृदयस्थु॥ परमात्माश्रीकृष्णनाथु॥ त्याचागांयिजोभक्तु॥ साधा ४१
यानिजस्वार्थुसर्वस्वेंभजे॥ ६८॥ त्याहृदयस्थाचागांयिं॥ दृढदृष्टिजंवबैसलिनां
हिं॥ तंवंसगुणमुर्त्तिहृदयिं॥ भजाविपाहिंसर्वात्मभावें॥ ६९॥ सगुणमुर्तिनातु
डेध्यानि॥ तरिभजावेंप्रतिमेचास्थानि॥ तेथहिचळाचळदोन्हि॥ भजाव्यागु

रुवचनिंसमसाम्यभावें॥ ७०॥ ज्याउपासकपुजिति॥ त्याजाणाव्याचळमुर्त्ति॥ ज्या
पांडुरंगादिद्वारावति॥ त्यास्थावरामुर्त्तिपुराणोक्त॥ ७१॥ त्यामुर्तिहोउनिश्रेष्टस्थान॥
४१ पुर्णपुज्यतब्राह्मण॥ तेथकरावेंगौंजन॥ सर्वस्वेंजाणसर्वदा॥ ७२॥ त्याब्राह्मणांमा
जिअतिश्रेष्ठ॥ श्रोत्रिसदाचारनिष्ठ॥ त्यांतुहिवेदशास्त्रप्रविष्ट॥ तेअतिवरिष्टपु
ज्यत्वें॥ ७३॥ त्याहिमाजिजोभागवत॥ भागवतधर्मिंनित्यनिरत॥ जेनिष्कर्मेसिंभ
गवद्भक्त॥ ज्यांचाभावार्थश्रीकृष्णि॥ ७४॥ ज्यांसिंआत्माश्रीकृष्णहृदयस्थ॥ ज्या
चाअनन्यस्वामिश्रीकृष्णनाथ॥ ऐसेजेभगवद्भक्त॥ तेपुज्यनिश्चितनिजभक्तां॥
७५॥ अतिमहत्वेंपुज्यगहन॥ ज्याचेसुरनरवैंदेववंदिजन॥ तोसद्गुरुश्रेष्ठपु
ज्यस्थान॥ शिष्यासिजाणसर्वस्वें॥ ७६॥ गुरुब्रह्मदोन्हिंसमान॥ देहिंवचनिंदि
सेगौण॥ गुरुवाक्येंब्रह्माब्रह्मपण॥ तेथहोआवयासमानभिन्नत्वनुरे॥ ७७॥

जैसादेवाचागंयिंभावो। तैसाचिगुरुचरणिंसद्भावो। गुरुदेवामाजिपाहो। भिंन
भावोअसेना।७८ देवोपुजिल्यांगुरुतोखे। गुरुपुजिल्यांदेवोसंतोखे। दोंनांवा
चेनिहरिखें। स्वरुपेंयेकेवर्त्तति।७९ सुवर्णआणिकांकण। दोंनांवीयेकसुवर्ण।
तेविगुरुब्रह्माजाण। भिन्नपणअसेना।८०। यासद्गुरुचेंनिजभजन। चिंत
वितेंअवंचन। गुरुचरणिआत्मार्पण। करावेंआपणसर्वस्वें।८१ तैसेचिसाधुश्री
तेसज्ञान। तेहिमानावेसद्गुरुसमान। त्यांचेनिसंवादेंआपण। श्रवणकथन
करावे।८२। श्लोक। परस्परानुकथनंपावनंभगवद्यशः। मिथोरतिर्मिथस्तुष्टिर्नि
वृत्तिर्मिथआत्मनः।।३२।। टिका।। तेथकरितांकथानुवादु। परस्परेंनिजावबो
धु। करितांगुह्यज्ञानसंवादु। परमानंदुवोसंडे।८३ एवंहरिकथेच्याआवडि।
परस्परेंश्रद्धागाढि। सुखसंवादपरवडि। निजसुखगोडिचाखति।८४ चाखतां

म
निजसुखगोडि। हारपलिदुःखकोडि। उभुनिभक्तसाराज्यगुढि। स्वानंदजोडि
जोडावा।८५। भावेंकरितांअभेदभजन। भक्तपावतिस्वानंदपुर्ण। त्यास्वानंदाचें
निजचिन्ह। एकसांगेननरनाथा।।८६।। श्लोक।। स्मरंतःस्मारयंतश्चमिथोघोघह
रंहरिं। भक्त्यासंजातयाभक्त्याबिभ्रत्युत्पुलकांतनुं।। ३३ क्वचिद्रुदंत्यच्युतचिंतया
क्वचिद्धसंतिनंदंतिवदंतिलौकिकाः। नृत्यंतिगायंत्यनुशीलयंतिभजंतितूष्णीं
परमेत्यनिर्वृताः।।३४।। टिका।। हरिकथेचिमहिमाकैसि। आदरेंपुसतांसांगल्यां
सि। होतिपुण्याचियाराशि। पापवोखदासिउरेना।।८७।। ज्याच्यानामस्मरणेंक
रि। सकळपातकांहरिहरि। तोस्वयेंप्रकटलाअंतरि। पातकांउरिउरेकेंवि।।८८।।
साधनरुपभक्तिच्यायुक्ति। पुर्णसप्रेमउपजेभक्ति। तिभक्तिचिनिजस्थिति।
एकचक्रवर्त्तिसज्ञान।।८९।। सद्भावनिजभजनेंकरि। हृदयिंप्रकटतांश्रीहरि।

तवंदेहिचिंदेहचिन्हेंबाहेरि॥क्षणामाझारिपालटति॥९०॥परस्परेंनिजसंवा आध्या २
डु॥करितांजालास्वरूपाचाबोधु॥नेत्रिंजळआंगिंस्वेदु॥घ्राणस्पंदुपांगुळे
॥९१॥चित्तचैतन्याहोतांभेटि॥हरुषेंबाष्पदाटेकंठिं॥उलिकांकितरोमाउठि॥उ
न्मीळितदृष्टिपुंजाळे॥९२॥करितांअच्युतचिंतन॥सप्रेमगहिवरेंमन॥अट्टहा
सेंकरिरुदन॥अनिवारस्पुंदणऊर्ध्वस्वासें॥९३॥त्यारुदनासवेंचिहरुषप्रक
टे॥त्याहरुषाचेनिनिनेटेंपाटें॥हांसोंलागेकडकडाटें॥सुखोद्रेकेंगद्गदोनि॥९४॥
मीपणाचेनिअनुरोधें॥गिळिलोंहोतोंमोहमदें॥तोसुटलोंसद्गुरुकृपावबोधें॥ ४३
तेणेंपरमानंदेंडुल्लत॥९५॥मींमाझेंनिभ्रवभावनें॥मजमिचुकलोंमीपणें॥
मजमींभेटलोंसद्गुरुवचनें॥आनंदेंतेणेंउल्हासें॥९६॥कैसेंसद्गुरुवचन
अलौकिक॥म्याचिमाझेंभोगिजेनिजसुख॥येणेंपरमाश्चर्यें देख॥स्वानं

नंदोन्मुखउल्हासे॥९७॥संसारबागुलाचें॥भयलागलेंनेणोंकैंचें॥तेगुरुवा
क्येंदवडिलेसाचें॥ह्मणौनिनाचेनिर्लज॥९८॥जेविंमाउलिदेखोनिडोळां॥
बाळकनाचेनानाकळा॥तेविंगुरुवाक्याचासोहळा॥देखोनिस्वलिळानि
जभक्तुनाचे॥९९॥तेणेंनिजनृत्यविनोदें॥फावलेनिनिजबोधें॥नानापरि
चिंभगवत्पदें॥सुखानुवादेंस्वयेंगातु॥६००॥तेणेंकि।र्तनकिर्त्तिगजरें॥त्रैलो
क्यसुखेंसुभरें॥परमानंदहिहुंबरे॥सुखोद्गारेंतुष्टोनि॥१॥तेंहिंसांडुनियांगा
णें॥गर्जोलागेअतिसत्राणें॥दुजेंनाहिंनाहिंह्मणे॥गाणेंऐकणेंम्यांमाझें॥२॥
मीचिगातामींचिश्रोता॥माझेंगाणेंमीचितत्वता॥जगिंमींचियेकुयेकुळता॥
द्वैताचिकथाअसोनिनाहिं॥३॥सद्भावेंभगवत्परिचर्या॥करितांपारुखेक
र्मक्रिया॥अहंसोहंनिरसुनियां॥वृत्तिहिलयाजायतेथ॥४॥एवंप्रेमभ

क्तिसंभ्रम। तेणेंनिरसेसाधनभ्रम। फिटेनिःशेषभवभ्रम॥ वाचेसिउपरमु
इंद्रियांहोए॥ ६॥ जेथयेकनादुसरें। सन्मुखनांपाठिमोरें। जेथसुखहिनिज
सुखामाजिविरे। तेंस्वरूपनिर्धारेंनिजशिष्यहोति॥ ७॥ जेविबाळाचेंलळेपा
ळणें। तेव्हालिच्छिविधनाजाणे। कांशिष्यासिपुर्णबोधदेणें। तेथिलकळ
वळणेंसद्गुरूज्ञाता॥ ८॥ बाळकालेंववित्पालेणें। जेविमाउलिनिवोंजाणें॥
कांशिष्यसुखेंसुखावणें। हेंसद्गुरूजाणेपरिपुर्णबोधें॥ ९॥ जिंद्रियेंनेणति
ज्याचेंघर। जेंमनावचनाअगोचर। बुध्धिसिनकळेज्याचिमेरएऐसि। निर्वि
कारनिजवस्तु॥ १०॥ दृष्टिदाविजेंसाक्षांत। हातिदेयिजेपदार्थ। तैसानं
कगापरमार्थ। तोहिसद्गुरूनाथप्रबोधिशिष्यां॥ ११॥ शिष्यासिकराव्याप्र
बोधु। बोधितासद्गुरूअगाधु। यालागीशिष्यसुखेंस्वानंदु। भोगिपरमा

नंदुगुरुरावो॥ १२॥ शिष्यासिआकळेपरब्रह्म। तवंतवनिंनिरसेत्याचाभ्रम।
तेणेसद्गुरूसिपरम। सुखसंभ्रमउल्हासें॥ १३॥ सेवकुपरचक्रविभांडि। तंवरा
जायेशाचिउभारिगुढि। शिष्युपरमानंदेंबुडि। तेणेंगुरूसिगाढिसुखावस्था।
॥ १४॥ ऐसिशिष्यरूपेंचिकळवळ। ज्यासद्गुरूमाजिप्रबळ। तेथभागवतध
र्महिसकळ। सिकावेंअविकळअनन्यश्रधा॥ १५॥ श्लोक॥ इतिभागवतान्ध
र्मान्शिक्षेद्भक्त्यातदुत्कया। नारायणपरोमायामंजस्तरतिदुस्तरां॥ ३५॥ टी०
ऐसिंहभागवतधर्मस्थिति। शरणजाउनिसद्गुरूप्रति। अभ्यासाविभग
वद्भक्ति। तैंमायेचिशक्तिबाधुंनसके॥ १६॥ मायावेदशास्त्राअनावर। ब्र
ह्मादिकांअतिदुस्तर। तेसुखेंतरतिभगवत्पर। हरिनाममात्रस्मरणार्थें।
॥ १७॥ हरिनामाच्यागजरापुढें। मायापळेलवडसवडें। यालागीतरणोपावो

घडे ॥ सुखसुखाउिहरिभक्ता ॥ १९ ॥ परापरनारायणाचिमाया ॥ भजतांनाराय
णाच्यापायां ॥ सुखेंचितरतिजेगारायां ॥ त्याभजनउपायासांगीतलें ॥ १९ ॥ मा
यातरणोपायस्थिति ॥ रायातुवांपुसिलिहोति ॥ तदर्थिंमुख्यभगवद्भक्ति ॥
जाणनिश्चितिनृपनाथा ॥ २० ॥ भक्तिपासिंनित्यतुष्टि ॥ भक्तिपासिंनित्यमुक्ति ॥
भक्तिपासिंभगवत्प्राप्ति ॥ मायानिवृत्तिहरिभजनें ॥ २१ ॥ हरिनामभजनक
ल्लोळें ॥ मायाजीवलघेउनिपळे ॥ भक्ततरतिबाळेभोळें ॥ हरिभजनबळेंमाहा
माया ॥ २२ ॥ करितांनारायणाचिभक्ति ॥ निजभक्तसुखेंमायांतरति ॥ तेनाराय
णाचिमुख्यस्थिति ॥ स्वयेंचक्रवर्तिपुसत ॥ २३ ॥ श्लोक ॥ ॥ राजोवाच ॥ ॥ नाराय ४५
णाभिधानस्यब्रह्मणःपरमात्मनः ॥ निष्ठामर्हथनोवक्तुंदरयंहिब्रह्मवित्तमाः ॥
॥ ३६ ॥ टिका ॥ सर्वभुतिंभगवद्भावो ॥ हामुख्यमायातरणोपावो ॥ एकोनिसुख

२५ पर्याद्धि ॥ सकाळामाजि अधिष्ठान ॥ सबाह्यजाचेपरिपूर्ण ॥ वोवी २७

वलारावो ॥ तेणेंआनंदेंपाहोपरब्रह्मपुसे ॥ २४ ॥ करितांनारायणाचिभक्ति ॥ उ
त्तमभक्तमायातरति ॥ तेनारायणाचिनिजस्थिति ॥ साक्षेपेंनृपतिपुसतु ॥ २५ ॥
ब्रह्मपरमात्मानारायण ॥ वस्तुसिचिलक्षणिंपेंजाण ॥ तेवस्तुनिष्ठापरिपुर्ण ॥
त्यास्वरूपातेंनारायण ॥ स्वयेंसज्ञानबोलति ॥ २७ ॥ तुह्मांऐसेंज्ञाननिधि ॥ मा
गेंजोडलेत्रिशुधि ॥ तुमच्यावचनामृतबोधिं ॥ अळंबुधिउपजेना ॥ २८ ॥ तु
मचियावचनोक्ति ॥ वोसंडलिस्वानंदस्फुर्ति ॥ तांचावलिचित्तवृत्ति ॥ श्रवणें
तृप्तिकदानमनि ॥ २९ ॥ ऐकोनिरायाचाश्रेष्ठ प्रश्न ॥ प्रबुधाधाकुटापिपला
यन ॥ तो बोलाव्याआपण ॥ स्वानंदेंपुर्णसरिसावला ॥ ३० ॥ श्लोक ॥ ॥ पिप्पल
यनउवाच ॥ ॥ स्थित्युद्भवप्रलयहेतुरहेतुरस्ययत्स्वप्नजागरसुषुप्तिषुसद्बहि
श्च ॥ देहेंद्रियासुहृदयानिचरंतियेनसंजीवितानितदवेहिपरंनरेंद्र ॥ ३५ ॥ टी० ॥

आगाज्याचेनिउत्पत्तिसिउत्पत्ति॥ज्याचेनिआंगेंस्थितिसिस्थिति॥ज्याचेनि आध्या २
प्रळयाप्रळयशक्ति॥ऐसाजोत्रिजगतिमुख्यहेतु॥३१॥यापरिंजोजगाचाहे
तु॥स्वयेंस्वसत्ताहेतुरहितु॥सच्चिदानंदेंसदोदितु॥तोजाणनिश्चितुनारा
यण॥३२॥जेविसायंप्रातर्माध्यांन॥तिहिकाळाअतिगहन॥तेविउत्पत्तिस्थि
तिप्रळयिजाण॥अलिप्तनारायणपरमात्मा॥३३॥उत्पत्तिस्थितिप्रळयांत॥ज
णसिकोणदेखेयेथं॥तेचिअर्थिचादृष्टांत॥स्फुरदर्थअवधारिं॥३४॥जागृ
तिस्वप्नआणिसुषुप्ति॥तिन्हिंव्यापुनिसमाधिहिपरति॥ज्याचिसाक्षित्वेंस्फु ४६
रेस्फुर्ति॥तोजाणनिश्चितिंनारायण॥३५॥जागृतिचेंजाणपण॥स्वप्निचेंअभि
ध्याभान॥सुषुप्तिचेंसाक्षिपुर्ण॥तोनारायणनिश्चित॥३६॥एवंपरमात्मा
परंज्योति॥आत्माहृदयस्थुत्रिजगति॥त्यातेंनारायणह्मणति॥जाणनि

श्चितिंनृपनाथा॥३७॥ऐसिसांगतांब्रह्मस्फुर्ति॥अगम्यवाटेलआत्मप्राप्ति॥
सहजेंब्रह्मआतुडेहातिं॥ऐकतेउपपत्तिसांगे·न॥३८॥तरिपरमात्माब्रह्मपु
र्ण॥तुझेहृदइंनांदेआपण॥ज्याचेनिमनबुद्धिप्राण॥इंद्रियेंजाणवर्तति॥३९॥
नयनतेणेंतेजेंदेखणें॥रसनातेणेंस्वादेंचाखोंजाणे॥श्रवणतेणेंअवधानें॥
शब्दज्ञानेंप्रबोधिति॥४०॥तेणेंअहंकाराअहंभाव॥तेणेंमनासिमंतव्य॥ते
णेचिचित्तासिचेतव्य॥बुद्धिसिबोधव्यतेणेंब्रह्मबोधें॥४१॥तेणेंजडदेहास
चेतन॥तेणेचिकळेमृदकठिण॥तेणेचिचरणाचागंइगमन॥करिकरग्रहण
त्याचियाचित्ता॥४२॥त्याचेनिप्राणपरिचरति॥त्याचेनिनिमिषोन्मिषस्फु
र्ति॥त्याच्याआनंदलेशास्थिति॥आनंदुउपस्थिंभोगितिप्राणि॥४३॥एवंचा
ळकजोत्रिजगति॥जोस्वानंदेंनांदेहृदयस्थिति॥त्यातेंनारायणह्मणति॥

तोचिनिश्चितिंपरमात्मा ॥ ४४ ॥ ज्याचेनिमनबुद्धिप्राण ॥ इंद्रियेविचरतिसंपुर्ण ॥ आध्या ३
तोतुल्लणसित्याआधीन ॥ हेकल्यांतिहिजाणकरानघडे ॥ ४५ ॥ तेथजाणप
णेंजाणोंजासि ॥ तैजाणिवेतेंचिनेणसि ॥ तेथज्ञाताज्ञपणेंज्ञानासि ॥ स्वरूपा
सिंरिगुनांहिं ॥ ४६ ॥ जाणिवआणिनेणिव ॥ हेसांडुनिसर्वभाव ॥ जेउपजेसद्भा
व ॥ तैब्रह्मसंभवपाविजे ॥ ४७ ॥ श्लोक ॥ ॥ जेतन्मनोविशतिवागुतचक्षुरात्मा
प्राणेंद्रियाणिचयथानलमर्चिषःस्वाः ॥ शब्दोपिबोधकनिषेधतमात्ममूल
मर्थोक्तमाहयदृतेननिषेधसिद्धिः ॥ ३८ ॥ टिका ॥ वैकुंठकविलासक्षिराब्धि ॥ ४७
मनिकल्पितकल्पनाविधि ॥ परिआत्माकपाव्यात्रिशुधि ॥ मनोसिधिसरेना ॥ ४८ ॥
स्वयेंकल्पित्रिभुवन ॥ तेस्वरूपिंरिघोंनशकेमन ॥ बुद्धिनिश्चयात्मकपुर्ण ॥
तिसिहिजाणअगम्यवस्तु ॥ ४९ ॥ जेंमनोबुधिअगोचर ॥ तंवाचेसिअतिदु

स्तर ॥ वस्तुनव्हेशब्दगोचर ॥ परात्परपरब्रह्म ॥ ५० ॥ मोदेंबांधतांआकाशातें ॥
व्यार्थिपाळवपडतिरितें ॥ तेविशद्वेंबोलावेंवस्तुतें ॥ तंवशब्दशब्दातेंनिधर्म
निज ॥ ५१ ॥ प्राणाचेनिजेंढाळें ॥ जेकांक्रियाशक्तिचळे ॥ तेक्रियेसिवस्तुनातळे ॥ मांयिं
द्रियांआकळेकैसेनि ॥ ५२ ॥ जेविथिलराआंतोता ॥ बिंबोनिवोलानव्हेसविता ॥
तेंचिमनबुद्धिइंद्रियासमस्तां ॥ आतअसोनिपरतापरमात्मा ॥ ५३ ॥ जोम
नाचेंअनादिमन ॥ जोबुधिचिबुद्धिसज्ञान ॥ जोनयनाचेआदिनयन ॥ जो
श्रवणाचेंश्रवण ॥ सावधानत्वें ॥ ५४ ॥ जोघ्राणाचेंनिजघ्राण ॥ जोरसनेचिरस
नाआपण ॥ जोखचेचित्तचापुर्ण ॥ जोजिवाचाजाणजीउस्वयें ॥ ५५ ॥ जोइंद्रि
यातेंप्रकाशिता ॥ जोकर्मकरुनिअकर्त्ता ॥ तोइंद्रियिंइंद्रियार्था ॥ विषयसर्वथा
होंनेणे ॥ ५६ ॥ जेथबुद्धिचिदृष्टिनवलंघे ॥ तेथमनमनपणेंकेंविरिघे ॥ मांश्रव

णनयनघ्राणाजोगें॥ विषयसंयोगेंकेविभेटे॥५७॥जेथंप्राणशक्तिपुढंन
चंढे॥तेथवाचास्वयेलाजिलिमुरडे॥माकर्मइंद्रियांसिकोणिकडे॥पवाडुपु
ढेंजोडैल॥५८॥अग्निपासुनिआल्याअनेग॥क्षणाक्षणानिघतिचांग॥परिआ
ह्यामाजिअग्निचेंआंग॥सर्वथासांगप्रकटेना॥५९॥कांसुर्यापासुनिसुर्यकां
त॥प्रकाशतिअसंख्यात॥परिसुर्यकांताआंत॥कदांभास्करुस्वतप्रकटेना॥
॥६०॥जेविसिंधुपासुनितरंग॥प्रकाशतिअनेग॥परितरंगिंसिंधुचेंआंग॥
सर्वथासांगप्रकटेना॥६१॥तेविब्रह्मापासुनिकरणें॥प्रकाशतिअनेकप
णें॥परित्यायिंद्रियांब्रह्मजाणणें॥हेंजिवेंप्राणेंघडेना॥६२॥केळापासुनि
केळिनिपजे॥कांसाखरेपासुनिउंसुउपजे॥तरिइंयिंद्रियिंब्रह्मजाणिजे॥
हेंनयेनिजवोजेब्रह्मादिकां॥६३॥आशंका॥यिंद्रियिंनकेब्रह्मज्ञान॥तेंजि

वाचेंभवबंधन॥कदांकाळिंनातुटेजाण॥जन्ममरणअनिवार॥६४॥शब्दादे
वापरोक्षत्ति॥ऐसिश्रुतिशास्त्रेंउपपत्ति॥तेहिमिथ्यावाटेवदंत्ति॥ऐसेंतुंनिश्चि
तिंमानीसिराया॥६५॥तेहिअर्थिचेंनिरोपण॥ऐकरायासावधान॥शब्दुनिमो
नियांआपण॥देब्रह्मज्ञानजिवासि॥६६॥पुर्वश्लोकार्ध॥शब्दोपिबोधकनिषेध
तयात्ममूळसमर्थोक्तिमाहयदतेननिषेधसिद्धि॥जिउसोडवाव्याहोडा॥शब्देस
वेगउचलिलाविडा॥तेणेंघेतांतत्वाचाझाडा॥आपणहिपुढांनिमाला॥६७॥
श्रुतिनेतिनेतियेणेंशब्दें॥अंतद्व्यावृत्तिनिषेधबोधें॥परिसाक्षांतवेदानु
वादें॥निजवस्तुशब्देंनोबलवे॥६८॥शब्दासिजेंवाच्यनव्हे॥तेचिपरब्रह्मजा
णावें॥तेथिलयजोरवुणपावे॥तोब्रह्मसद्भावेंस्वयेंहोए॥६९॥श्रुतिनेतिनेति
येणेंवचनें॥शब्दनिषेधुनिवस्तुदावणें॥शब्दिंनिशब्दुजोलक्षुजाणे॥तेणेंपा

वणेंपरब्रह्ल॥७१॥शाब्दुनिजनिशे धेंजो बोधि॥तेथसमरसेज्याचिबुधि॥तें
चिपरब्रह्लगात्रिशुद्धि॥निशेधावधितोगवो॥७१॥शाब्दनिमोनिसर्वशाक्ति॥
जिवासिदेब्रह्लप्राप्ति॥शाब्दादेवाप्रेक्षत्ति॥जाणनिश्चितिंयानांव॥७२॥वाचा
निशेषनिवर्त्ती॥मनबुद्धिनपवेजेथें॥तेचिअवधिनिशेधातें॥परब्रह्ल त्या
तेंबोलिजे॥७३॥जेंवाचाचेंवदविते॥परिवाचावदोंनसकेज्यातें॥जेंमनबुध्या
दिकांजाणतें॥परिमनबुद्धिज्यातेंनेणति॥७४॥जेंनयनातेंदारवविते॥परि
नयननेदरवतिज्यातें॥जेंश्रवणघ्राणाचेंतविते॥श्रवणघ्राणज्यातेंनेणति
॥७५॥एवंसर्वाचेंजेंजाणतें॥परिसर्वसर्वथानेणेत्यातें॥ज्यासिजाणाव्याला
गियेथे॥आणिकजाणतेंअसेना॥७६॥एसेस्वसंवेद्यनिजज्ञातें॥ज्यांसिंदु
जेंनाहिंजाणतें॥शाब्दुरिघावयातेथें॥रिगमुत्यातेंअसेना॥७७॥जेंरूप

नापुष्कळ॥जेंव्यक्तनावर्तुळ॥जेंसुक्ष्मनानव्हेस्थुल॥वस्तुकेवळनिर्वि
कार॥७८॥ज्यासिनाहिंरुपगुण॥ज्यासिनाहिंआश्रमवर्ण॥ज्यासिनाहिं
मिलुपण॥ज्यासिजन्ममरणअसेना॥७९॥जेंहळवटनांगहिंस॥जेंचिवळ
नासपोस॥जेंवसतेंनावोस॥जेंकांनिशेषनिधर्म॥८०॥जेंहरस्वनामोटें
जेंवडिलनाधाकुटें॥जेंविचारितांविवेकवाटे॥िवेकुहिआटेनिशेष॥८१॥
ज्यासिआदिनाअंतु॥मध्यमानरहितु॥गुणनागुणातितु॥अच्युतानंतु
अद्वयत्वें॥८२॥ज्यास्वरुपाचावचनपाठ॥कराव्यावेदिंकेलिखटपट॥तेथ
श्रुतिचाहिबोभाट॥लाजिलाकरुनिकष्टनेतिनेतिवादें॥८३॥वेदुकायनेणे
निपरतला॥जाणोनिनोबलवेचिबोला॥यालागितोमोनावला॥नटस्तवे
लानिशब्दु॥८४॥वेदेंधरितांदृढमौन॥दरुषणेविचकिलिंजाण॥तिहिं

धरुनिमत्ताभिमान ॥ करिति वगलन अतिवादें ॥ ८५ ॥ शाद्बांतिब्रह्मज्ञान ॥ हेंवे
देंपावोनि पुर्णखुण ॥ शब्देंशाद्बुनिषिधुन ॥ दृढमौन तेणें धरिलें ॥ ८६ ॥ देवरायें ध
रितांमौन ॥ शास्त्रें बांधावलिंजाण ॥ शोधितां शाद्बाचे रान ॥ निजसमाधान न पव
ति ॥ ८७ ॥ ज्यांसि शाद्बांतिं ब्रह्मप्राप्ति ॥ त्यांसि दरुषणें ऐक्या येति ॥ शास्त्रें स्वयेंचि स
मजति ॥ ऐकों त्रिजगति आभासे ॥ ८८ ॥ ब्रह्मयेकाकि अद्वयस्थिति ॥ तुंवांचि दावि
लि उपपति ॥ ते थे ऐक्यरुपें त्रिजगति ॥ ह्मणसि कवणा प्रति आभासे ॥ ८९ ॥ ज्याचि
तुटलि वासनाफांसाटि ॥ विरालि अहंकाराचि गांठि ॥ प्रारब्ध उरलें देहाचा त
टिं ॥ ~~प्रति आभासे ९०~~ ॥ ९० ॥ त्यांच्या अनुभवाचि गोड गोष्टि ॥ सांगाव्या उल्हा
सुपोटिं ॥ पिप्पलायनस्वानंदतुष्टि ॥ ब्रह्मऐक्यें श्रुषि वारवाणि ॥ ९१ ॥ श्लोक ॥ स
त्वंरजस्तमइतित्रिवदेकमादौ सत्वंमहानहमिति प्रवदंतिजीवं ॥ ज्ञानक्रिया

सासिले क्षयपवि आभासे ॥ ३

र्थफलरूपतयोरुशक्तिब्रह्मैवभातिसदसच्चतयोः परंयत् ॥ ३९ ॥ टिका ॥ ब्रह्म
निजऐक्यें परिपाटि ॥ प्रपंचुलें ब्रह्मेंचि उगि ॥ संतासंत सकळ श्रुष्टि ॥ देखति दृष्टि
ब्रह्मरुप ॥ ९२ ॥ जेवि नभिंनिळिमेचें भान ॥ तेवि ब्रह्मिंमायानंदपुर्ण ॥ नवलति ये
चें विंदाण ॥ नपुंसकासि जाण जाण पुरुषत्वा केला ॥ ९३ ॥ अगाधति चापति ब्र
ताधर्म ॥ नपुंसकिं उपजे किं काम ॥ अनाम्या तेविठे नाम ॥ निष्कर्मा कर्म तिचेनि ॥ ९४ ॥
ते निसंग संगारातलि ॥ स्पर्शेंविण गुर्विण जालि ॥ प्रधान महत्तलें गर्वा आतलि ॥
तेथ त्रिगुण तेव्यालि विकारयुक्त ॥ ९५ ॥ विद्या अविद्या निजस्वभाविं ॥ जीवशि
वाचि भेदपदवि ॥ प्रियापुरुषा तें भोगवि ॥ ज्ञानाज्ञान गाविं वसउनि ॥ ९६ ॥ जेवि
सुवर्णिं अळंकार ॥ तु तंतुमाजि पटाकार ॥ भिंति वरि भासे चित्र ॥ तेवि मायोस
कार ब्रह्मिं भासे ॥ ९७ ॥ म्रतिके चिं गोकुळें केलि ॥ नाना नामाकारिं जरि पुजिलि ॥

का
तस्मिंन्मतिचिसंचलि ॥ तेविब्रह्मिंभासलिजगद्रूपमाया ॥ ९५ ॥ जैस्याघृताचियाकणि का २
घृतेंसिंनकतिआणिका ॥ तेविब्रह्मीमायाशक्तिदेखा ॥ दाविअनेकाअनर्थातें ॥
॥ ९९ ॥ ब्रह्मपुर्विएकाकिएक ॥ तेचिकिंविजालेंअनेक ॥ तोमायायोगपरिपाक ॥ वि
षयार्थदेखपिपलायनुसांगे ॥ १०० ॥ मुळिंमुख्यब्रह्मवोंकार ॥ तेंएकचिजालेंत्रिप्र
कार ॥ अकारउकारमकार ॥ सत्वादिविकारगुणत्रयात्मक ॥ १ ॥ गुणत्रयसमसमा
न ॥ त्यानावबोलिजेप्रधान ॥ तेचिक्रियाशक्तिसुत्रजाण ॥ तेथप्रकटल्यांज्ञा
नमहतत्वलक्षणति ॥ २ ॥ अहंब्रह्महेपुर्णस्फुर्ति ॥ तेंअहंआलेंदेहाकृति ॥ देहा कारे १
भिमानेंनिश्चिति ॥ जीउलक्षणतिवस्तकलें ॥ ३ ॥ क्रियालक्षणिजेदशाधाकरणें ॥
ज्ञानशब्देंदेवताधिष्टानें ॥ अर्थएसंविषयासिलक्षणें ॥ तेथफळजाणणेंसु
खदुःख ॥ ४ ॥ गुणक्षुतेंविषयकरणे ॥ जीउभोक्तासुखदुःखपणें ॥ ज्ञानक्रिया

कर्माचरणे ॥ हेंसर्वहिजाणणेंपुर्णब्रह्म ॥ ५ ॥ साखरेचेफणसप्रबळ ॥ तेथकांटे
त्वचाबिजगोळ ॥ आवघेंसाखरचिकेवळ ॥ तेविब्रह्मचिसकळजगदाकारें ॥ ६ ॥
जेविपाटाउपुतळिहूत ॥ तेथविषमावेविसमानसुत ॥ तेविजगदाकारेंआकार
यंत्र ॥ दिसेअविकृतपरब्रह्म ॥ ७ ॥ जगविश्वप्रपंचनाम ॥ परितेंनिखळपरब्र
ह्म ॥ हाउपनिषदार्थउत्तम ॥ वेदांतिपरमपरमार्थुतोहा ॥ ८ ॥ जगदाकारेंब्रह्म
निश्चित ॥ जगआघवेंविकारवंत ॥ तेंब्रह्मासिहिविकारप्राप्त ॥ ह्मणसितोअ
र्थनघडेराया ॥ ९ ॥ श्लोक ॥ नात्माजजाननमःरिष्यतिनैधतेसौनक्षीयतेस
वनविद्व्यभिचारिणांहि ॥ सर्वत्रशश्वदनपाय्युपलब्धिमात्रंप्राणोयथें
द्रियबळेनविकल्पितंसत् ॥ ४० ॥ टी० ॥ ब्रह्मासिनाहिमातापिता ॥ यालागिन
घडेजन्मकथा ॥ आत्मायेकदेशिहोता ॥ तरिजन्मायेताजननिजठरा ॥ १० ॥ आ

स्यांवेगळाकंहि॥ तिळु भरिगवोरितानांहि॥ यापरिं पुर्णत्वपांहिं॥ जन्मतेठंईस्य आध्या २
र्हेना॥ ११॥ जन्मा पुर्विंबाळाच्विनास्तिक॥ जन्मापाठिंमानिति आस्तिक॥ से आ
स्तिनास्तिचिप्तारव॥ आत्म्यासिदेरवअसेना॥ १२॥ आताआहे पुर्विंनांहिं॥ ऐसिआ
स्तिक्य आत्म्याचाठांइं॥ कदा काळिं नरिघेकंहि॥ तोनित्यपाहिंनिरंतर॥ १३॥ देहिं
जन्मल्याबाळकासि॥ वाढिदिसेदिवसदिवसिं॥ तंबाळजन्मनांहि आत्म्यासि॥
यालागी वृद्धी त्यासिघडेना॥ १४॥ त्यासिवृद्धिनांहिंतत्वत:॥ त्यासिनयेवि प
रिणमत्ता॥ बाळतारुण्यवृधावस्था॥ आत्म्यासिसर्वेथाअसेना॥ १३॥ जोमिं
बाळलें होतों धाकुटा॥ तोचितारुण्यें जालों मोटा॥ तोमिंवृधजालों कटक ५२
टा॥ ऐसात्रिकाळद्रष्टापरमात्मा॥ १४॥ द्रष्टासाक्षिंजोअवस्थातितु॥ तोकदां
नव्हेअवस्थाभुतु॥ देहिंअसोनिअवस्थारहितु॥ जाणतानिश्चीतुपरमात्मा॥
१५॥ निरवस्थ आत्मा अविकारि पुर्ण॥ त्यासिकदानयेक्षिणपण॥ त्यासिज

न्मचिनांहिंजाण॥ त्यासिमरणअसेना॥ १६॥ जोअविकारिनिरवस्थपुर्ण॥ ज्या
सिनांहिंजन्ममरण॥ ऐसातुं आत्माह्मणसिकोण॥ तरिजाणसर्वज्ञ ज्ञानस्व
रुप॥ १७॥ ह्मणसिज्ञानहिक्षणिकअसे॥ घटज्ञानेंपट ज्ञान निरसे॥ तेथयिंद्रिया
र्थवृत्तिचिनासे॥ ज्ञानजेसेंतैसेंअविनासि॥ १८॥ तेचिअर्थिचापुर्णदृष्टांत॥ जे
विप्राणुदेहातेंवाढवित॥ तोदेहाचिहोयअवस्थाभुत॥ प्राणुनिरवस्थजैसा
तैसा॥ १९॥ प्राणुदेहातेंचाळितां॥ त्यासिनबाधिदेहावस्था॥ आत्माप्राणातेंचे
तवित॥ त्यासिदेहावस्थाअसेना॥ २०॥ येणेचिप्राणदृष्टांतें॥ साधुनिघ्याविया
परमात्मा ब्रह्मातें॥ देहेंद्रियवेगळें आत्म्यातें॥ पुढिलेनिश्लोकार्थें प्रबोधि॥
२१॥ श्लोक॥ अंडेषुपेशिषुतरुष्वविनिश्चितेषु प्राणोहि जीवमुपधावतितत्र
तत्र॥ सन्नेयदिंद्रियगणेहमिचप्रसुप्तेकूटस्थआशयमृतेतदनुस्मृ

तिर्नः॥४१॥टिका॥अंडजस्वेदजजारज॥चौथेंजाणगाउद्भिज॥त्याचागंइंद्रा आध्या २
णुसहज॥आत्मयोगजसदांवर्त्ते॥२२॥प्राणुयोगेंआत्मांवर्त्ततां॥यासिजीउ
म्हणतितत्वता॥याप्राणासिनबधितिदेहावस्था॥माजिवाचेमाथात्याकैंच्या॥
॥२३॥देहइंद्रियामाजिवर्त्ततां॥आत्माअलिप्तदेहावस्था॥तोहिकैसाम्हण
सिआतां॥एकत्याहिदृष्टांतासांगेन॥२४॥आत्मांजागृतिदेहिंवर्त्ते॥तैसावि
कारमानितित्यातें॥तोहिसांडुनिदेहयेंद्रियातें॥स्वप्निंवर्त्तेपुर्वानुध्यासें॥२५॥
देहयेंद्रियांविहिन॥केवळलिंगदेहंजाण॥निजात्मादेखेस्वप्न॥जागृत्या ५३
भिमानसंकल्पें॥२६॥तेंउपर्मल्यांस्वप्न॥देहाभिमानुहिजाल्यांलिन॥सर्व
विकारविहिन॥सुषुप्तिकाळिंपुर्णपरमात्माउरे॥२७॥देहयेंद्रियासिअभि
मानुलिन॥कोणिहिहिस्फुरेनास्फुरण॥तरितेजालेंसर्वसुन्य॥आत्मांचि

घननाहिंम्हणसि॥२८॥जरिसुषुप्तिसिआत्मांनाहिं॥तरिसुखेंनिजलोंहो
तोंहेंपांहिं॥उपजेज्यागंइं॥तोसर्वथाकहिंसुन्यनके॥२९॥जोमिंजागृतिजा
गतां॥तोचिमिस्वप्नालेंदेखता॥तोमिंसुषुप्तिसुखभोक्ता॥एवंतिहिंअवस्थां
साक्षिजो॥३०॥जोअवस्थात्रिसाक्षिपुर्ण॥तोसर्वथानव्हेसुन्य॥तोचिपर
मात्मापरिपुर्ण॥शुद्धचिद्घनतेंराया॥३१॥सुषुप्तिब्रह्मानुभवोआहे॥तरि
कांपुउतिसंसारुपाहे॥तेथअविद्येसिंअहंलिनराहे॥यालागिहोयभवभ्र
मु॥३२॥तेअविद्याअहंकारेंसिंनासे॥तैंजगद्रुपेंब्रह्मचिभासे॥जन्ममरणा
चागंवोपुसे॥जीउसमरसेपरब्रह्मिं॥३३॥तेथहेतुमानुदृष्टांत॥प्रमाणप्रम
यविवर्जित॥परमात्मासदोदित॥परब्रह्मनिश्चितपरमानंदें॥३४॥तेथ
सुखावरिसुखनांदे॥आनंदुभोगिजेआनंदें॥जगडुमडुमीपरमानंदें॥स्वा

नंदबोधेंसंपूर्ण ॥ ३५ ॥ निरसुनियांनिजमाया ॥ ऐसाअनुभवोमुनिवर्या ॥ कें आध्या ३
हायिलक्षणसिराया ॥ तैंभजावेंयदुवर्यानिष्कामभावें ॥ ३६ ॥ श्लोक ॥ यद्य
ब्जनाभचरणेषणयोरुभक्त्याचेतोमलानिविधमेद्गुणकर्मजानि ॥ तस्मि
न्विशुद्धउपलभ्यतआत्मतत्वंसाक्षाद्यथामलदृशोःसवितृप्रकाशः ॥ ४२ ॥
टिका ॥ निर्विकारस्वरूपप्राप्ति ॥ अवश्यपावणेंआहेचित्तिं ॥ तैंकराविभगवद्भ
क्ति ॥ उत्कटप्रीतिअविश्रम ॥ ३७ ॥ त्यजुनिपुत्रवित्तेषणेचेंकाज ॥ जिणेनिलौ
किकाचिलाज ॥ पद्मनाभभजनभोज ॥ अतिनिर्लज्जनाचावें ॥ ३८ ॥ पुत्रवित्तलो ५४
केषणा ॥ त्यजुनिभजतांहरिचेंचरणा ॥ तवंतवंचित्ताचेचेमळजाणा ॥ क्षण
क्षणानासति ॥ ३९ ॥ रजतमादिकर्मजमळ ॥ चित्तिंबैसलेजेंसबळ ॥ तेंप्रक्षाळि
तिसकळ ॥ भक्तिप्रेमळजळक्षाळणें ॥ ४० ॥ जवंजवंथोरावेसप्रेमभक्ति ॥ तवं

तंवपायांलागेविरक्ति ॥ स्वयेंविरमेविषयाशक्ति ॥ होएचित्तवृत्तिनिर्मळ ॥ ४१ ॥
निर्मळजालयांचित्तवृत्ति ॥ परमात्मांसर्वभुतिं ॥ भजोंलागेअनन्यप्रीति ॥ हेचौ
थिभक्तिउदार ॥ ४२ ॥ हेभक्तिअतिशयेंउदार ॥ निर्दळिभक्ताचाअहंकार ॥ उद्धरि
सुरनरस्त्रियाशूद्र ॥ आनंदनिर्भरकरिजीउ ॥ ४३ ॥ हेभक्तिजैंलागेहातिं ॥ तैंभ
वभयाचिनिशेषशांति ॥ पायांलागतिच्यारिमुक्ति ॥ ऐसिउदारभक्तिहरिचि ॥
४४ ॥ जेविडोळांअसतांपडळ ॥ सविताउगवेसर्वकाळ ॥ तोमुख्यनदेखेरवि
मंडळ ॥ मांपदार्थसकळतेथकैंचे ॥ ४५ ॥ तेचिफिटल्यांपडळ ॥ दृष्टिहोएअति
निर्मळ ॥ देखोंलागेपदार्थसकळ ॥ रविमंडळसमन्वये ॥ ४६ ॥ तेविनिजात्मा
हृदयिंवसे ॥ परिचित्तवृत्तिमळिनअसे ॥ तवंपरब्रह्मनप्रकाशे ॥ चित्तवा
सनादोषेंदुषित ॥ ४७ ॥ तेथकरितांभगवद्भक्ति ॥ निर्मळहोएचित्तवृत्ति ॥

तेव्हां निर्विकारस्वरुप प्राप्ति ॥ भक्त पावति निजभजनें ॥ ४८ ॥ पाकावया परम प्रा
प्ति ॥ जगिदातुम्हि गा भगवद्भक्ति ॥ तेम्यां सांगीतलि तुज प्रति ॥ यथा निगुति न्य
पनाथा ॥ ४९ ॥ जे विडोळं वेंपडळ फिटे ॥ तेंथ प्रकाशोंसि सविता भेटे ॥ ते विकल्पना
लोपें प्रकटे ॥ नेटें पाटें परब्रह्म ॥ ५० ॥ जे अनिर्विकल्प समान ॥ निश्चयें सि जालें म
न ॥ त्यासि देहि वर्त्तताहि जाण ॥ भवबंधन स्पर्शेना ॥ ५१ ॥ ऐसें गर्जोनियां जाण ॥
हर्षे बोले पिप्पलायन ॥ तवं राजा सुखावला संपुर्ण ॥ जि विचिखुण बाणलि ॥ ५२ ॥
ऐकतां ब्रह्म निरोपण ॥ राजा लोंचावला पुर्ण ॥ पुढें वाढवाया निरोपण ॥ अन्वयें ५५
प्रश्न पुसतु ॥ ५३ ॥ जेणें तुटे कर्मबंधन ॥ त्या कर्मयोगाचें लक्षण ॥ समुळ ऐकाव
या जाण ॥ राजा आपण सादरें पुसे ॥ ५४ ॥ श्लोक ॥ ॥ राजोवाच ॥ कर्मयोगं वद
तनः पुरुषो येन संस्कृतः ॥ विधूयेहाशु कर्माणि नैष्कर्म्यं विंदते परं ॥ ४३ ॥ टिका ॥

राजा निजश्रद्धासंपन्न ॥ अति विनित करि प्रश्न ॥ जेणें तुटे कर्मबंधन ॥ तो कर्मयो
ग संपूर्ण सांगा स्वामि ॥ ५५ ॥ कोणे कर्मे कर्म तुटे ॥ नैष्कर्म्य सिधि स्वयें प्रकटे ॥ पुरु
षा पुरुषोत्तमु भेटे ॥ हें मज गोमटे वर्म सांगा ॥ ५६ ॥ श्लोक ॥ एवं प्रश्नमृषीन्पूर्व
मपृच्छं पितुरंतिके ॥ नाब्रुवन्ब्रह्मणः पुत्रास्तत्र कारणमुच्यतां ॥ ४४ ॥ टिका ॥
पूर्वि हाचि प्रश्न सनकादिकां ॥ पित्यासंनिधि पुसिला देखा ॥ तें उत्तर नेदिति चकां ॥
हेंहि आम्हां कांपे डामाझि ॥ ५७ ॥ रायाचे प्रश्न अति पवित्र ॥ त्याचे द्यावया प्रत्युत्तर ॥ स
रिसावला आविर्होत्र ॥ तो कर्मवैचित्र निरोपि ॥ ५८ ॥ श्लोक ॥ ॥ आविर्होत्र उवाच ॥
कर्माकर्मविकर्मेति वेदवादो न लौकिकः ॥ वेदस्य चेश्वरात्मत्वात्तत्र मुह्यंति सूरयः ॥
॥ ४५ ॥ टिका ॥ कर्म अकर्म विकर्म जाण ॥ सामान्य न कळे नपनंदना ॥ करितां विभा
ग विवंचन ॥ नुगवे सज्ञानां स्मृतिकारांसिं ॥ ५९ ॥ जे स्वयें प्रतिश्रुषि कारि ॥ तेहि मु

ललेकर्मविभागावाचिं॥ जेसमुद्रघोटितिचुळेंकरि॥ तेहिकर्मसागरिंबुडाले॥ ६०॥
येचिकर्मविवंचनेसाठिं॥ महरुषिचियाकोटि॥ मताभिमानेंजालेहिंपुटि॥ त्यासिहि
सेवटिंनुधेंगवेचि॥ ६१॥ कर्माकर्मविभागजाणा॥ स्वयेंनुगचिंवेचतुरानना॥ इतरां
चिकोणगणणा॥ कर्मविवंचनाकराव्या॥ ६२॥ कर्मवेदमुळजाण॥ वेदुस्वयेंनाराय
ण॥ वेदवादविवंचन॥ करितांमौनश्रुतिशास्त्रां॥ ६३॥ कर्मअकर्मविकर्मभिन्न॥
मेकचिपरित्रिविधजाण॥ तेहिंविभागविवंचन॥ सावधानअवधारि॥ ६४॥ स्वेत
तामृदमधुर॥ त्रिविधभेदेंयेकिसाखर॥ तेवियेकचित्रिप्रकार॥ कर्मगनरमानि
तिकर्म॥ ६५॥ भिन्नकरितांमधुरता॥ तिमाजियेमृदस्वेतता॥ स्वेतताविभिन्न
करितां॥ मृदमधुरतातिमाजि॥ ६६॥ तेंविभिन्नकरितांकर्म॥ कर्मासिवंगिंअ
कर्म॥ कर्मअकर्मामाजिविकर्म॥ मिरवेपरमसौभाग्ये॥ ६७॥ मुख्यमुळिंजेंका

निफजे॥ कर्मऐसेंत्यातेंह्मणिजे॥ विहिताविहितक्रियाजेजे॥ विकर्मह्मणिजेति
नांव॥ ६८॥ कर्माबरिकर्मविशेषेंवाढे॥ विकर्मत्यातेंह्मणणेंघडे॥ जेथकर्मरिघोंन
सकेपुढें॥ अकर्मचोखडेंत्यानांव॥ ६९॥ कर्मेंअकर्मयोगेंचळे॥ ऐसेंविकर्मज्यावि
वळे॥ त्यासिचिनिष्कर्मताआकळे॥ गुरुकृपाबळेंतत्काळ॥ ७०॥ ऐसिकर्मविवंच
नाअटक॥ हाप्रश्नकेलातेंतुंबाळक॥ याचिलागिंगारायदेख॥ सनकादिकन
संगतिचि॥ ७१॥ कर्माकर्मविवंचना॥ अधिकारेंविणकोण्हां॥ सांगोंनयेनृपनंद
ना॥ कर्मसज्ञानाअतिदुर्बोध्य॥ ७२॥ श्लोक॥ ॥परोक्षवादोवेदोयंबाळानामनु
शासनं॥ कर्ममोक्षायकर्माणिविधत्तेह्यगदंयथा॥ ४६॥ टिका॥ जेविरोगगुजा
वियानिश्चित॥ बापुबाळांऔषजदेत॥ तेथसाखरघालिहातांत॥ तत्सेवनार्थ
प्रलोभु॥ ७३॥ तेंविवेदाचापरोक्षफळानुवाद॥ सत्यमानितिबुधिमंद॥ कर्मेंछे

दविविकर्मबाध॥हावेदानुवादमुख्यलें॥७४॥वेदुबोलेस्वर्गादिफळ॥तोप्रवृत्तिप्र
लोभुकेवळ॥परिकर्मछेदिकर्ममुळ॥हेंमुख्यलेंफळवेदोक्तिं॥७५॥लोहाचिबेडि
पडलिपांइं॥तेतोडाव्याघणुआणिलापांहिं॥तोघणुविकुनिरवादलाजिहिं॥सा
चेंबंधनकहिंतुटेना॥७६॥तेंविकर्मेंछेदावेंकर्मबंधन॥तेकर्मवेचितिविषयिंपु
र्ण॥त्याचेंकदांनतुटेभवबंधन॥जन्ममरणसरेना॥७७॥आह्मिंस्वर्गफळाविरक्त॥
ह्मणौनिनाचरेजोवेदोक्त॥त्याचेंज्ञानजालेंविपरित॥अतिअनर्थपावति॥७८॥
श्लोक॥नाचरेद्यस्तुवेदोक्तंस्वयमज्ञोजितेंद्रियः॥विकर्मणाह्यधर्मेनमृत्योर्मृ ५७
त्युमुपैतिसः॥४७॥टिका॥आह्मिंजितेंद्रियह्मणवित॥ह्मणौनिनाचरेजोवेदो
क्त॥त्यासिनातुडेगापरमार्थ॥परिअतिअनर्थआंगिंवाजे॥७९॥जरिंशास्त्रज्ञ
ज्ञाताजाला॥आणिवेदोक्ताविमुखगेला॥तोजाणपणेंचिनागवला॥जाणबुडा

लादुःखार्णवि॥८०॥नाचरेजोवेदोक्तकर्म॥त्यक्तकर्ममानिनिष्कर्म॥त्यासिथो
रपडिलाभ्रम॥नाडिलापरमअभिमानें॥८१॥जरिंविषयोनिग्रहिला॥आणिवे
दोक्तजोडुन्हावला॥तोनिजघाताप्रवर्तला॥स्वयेबुडालानरकार्णविं॥८२॥वेदु
निजमुळपरमार्था॥तेंवेदोक्तेंनाचरतां॥जेंजेंकरणेंन्रपनाथा॥तेतेंतत्वताअधः
पाति॥८३॥डोळेदेखणेंतत्वता॥तेकाढुनिपांहोंजातां॥नदेखआपुलिडोळसतां॥
मायितरांचें पदार्थकोणदेखे॥८४॥तैसानाचरेनिवेदार्थु॥तेणेअंवतुनियांअ
नर्थु॥जाणनिश्चितुआणिलाघरा॥८५॥तेणेंआचारअनर्थपाडे॥वाहावलेज
न्ममरणवाटे॥तेथनानायोनिगर्भसंकटें॥सोसितांनसुटेकल्पांतिं॥८६॥तेथ
जन्मजन्मोजन्मनटके॥मरमरोंमरणनचुके॥जैं वेदविहितचुके॥तेंअतिदुःखें
दुःखभोगु॥८७॥विकर्मणाह्यधर्मेण॥हेंमुळिचेंपदनिरोपण॥तेणेंविकर्मामाजि

अधर्मपुर्ण॥परिअकर्मतेंजाणअधर्मनरकें॥८८॥ज्यासिलावितांनलगेकर्म॥या आध्या ३
लागिंमुख्यनिष्कर्म॥निष्कर्मलक्षणेंहा स्वधर्म॥एणेंचिपरममुक्तसाधु॥८९॥
ज्यांसिसुधआकळेअकर्म॥तोतत्काळहोएनिष्कर्म॥अकर्माचेंकळत्यांवर्म॥
मुक्ततापरमपांयालागे॥९०॥श्लोक॥वेदोक्तमेवकुर्वाणोनिःसंगोर्पितमीश्वरे॥
नैष्कर्म्यांल्लभतेसिद्धिंरोचनार्थाफळश्रुतिः॥४८॥टी०॥दासिस्वामिचिआज्ञा
धरि॥कांराजमुद्राप्रजांवरि॥तैसिवेदाज्ञाजोशिरिंधरि॥स्वधर्माचारिंनिष्का
म॥९१॥मियेकुकर्मकरिता॥ऐसिउठुंनेदिअहंता॥तेंकर्मचिस्वभावता॥अर्पि ५८
श्रीअनंतायिश्वरातें॥९२॥एवंइश्वरिंजेंअर्पिकर्म॥तेंकर्महोएनिधर्म॥याचि
नावगापरम॥नैष्कर्म्यनिजसिद्धि॥वेदंबोलिलेंकर्मफळ॥ज्यासिवासनानि
ष्कामनिर्मळ॥त्यासिवेदोक्तफळप्रबळ॥भोगाव्याकेवळस्वप्निंनदिसे॥९४॥

ऐसेंअसतांकर्मफळ॥वांछितांनाडिजेकेवळ॥जेविपरिसुदेउनिसोज्वळ॥मागी
जेपोफळतांबोळासि॥९५॥कर्मिंनिष्कामतानित्यफळ॥तेथफळासानाडिसक
ळ॥चंदनासर्वांगचिसफळ॥तेथमागतांफळनाडिजेस्वयें॥९६॥हातिंआंलुडा
वयामासा॥गळिंलाविजेअल्पआंविसा॥तेविनिष्कामकराव्यामानसा॥वेडु
फळाशायाप्रलोभि॥९७॥आंविसघालुनिमासेयाळि॥किंतद्योगेंजळाबाहे
रिगाटि॥तेविकर्मकर्मातेंनिर्दळि॥हेंनेणिजेमुळिंफळकामिं॥९८॥होकांफळा
चियेचाडे॥स्वधर्मकर्मिंप्रवृत्तिघडे॥तेणेंनैष्कर्म्यसिद्धिआंतुडे॥हेंवेदाचेंपु
डेंनिजगुह्य॥९९॥कर्मब्रह्मलेंसदासफळ॥फळवांछित्यातेंनिर्फळ॥हेंजाणे
निकर्मकुशळ॥फळाशासमुळछेदिति॥८००॥ऐसेंआचरतांवैदिककर्म॥
तेणेंकर्मेंपाविजेनैष्कर्म्य॥त्याहोनियांअतिसुगम॥सांगेनवर्मतेंऐका॥१॥

श्लोक॥ यआशु हृदयग्रंथिं निर्जिहीर्षुः परात्मनः॥ विधिनोपचरेद्देवं तंत्रोक्तेन
चकेशवं॥ ४१॥ टि०॥ जेणे वासनेचें जाळ तुटे॥ अहंकाराचि गांठि सुटे॥ जिविं प
रमात्मा स्वयं प्रकटे॥ तें तांत्रिक गोमटें ऐके राया॥ २॥ जया तांत्रिका महापुजा॥ सं
तोषु होए गरुडध्वजा॥ ते तांत्रिकविधान वोजा॥ माहाराजा अवधारि॥ ३॥ वेदि
कमंत्र तांत्रिक तंत्र॥ हे मिश्र पुजा अति पवित्र॥ शिघ्र निष्काम करि नर॥ तो पुजा
प्रकार अति उत्तम॥ ४॥ वेदिक अथवा तांत्रिक॥ गुरुमार्गें सिद्धिदायक॥ यालागिं
गा अवस्यक॥ सद्गुरुसि देख शरण जावें॥ ५॥ श्लोक॥ लब्ध्वानुग्रह आचार्यात्ते
न संदर्शितागमः॥ महापुरुषमभ्यर्चेन्मूर्त्याभिमतयात्मनः॥ ४२॥ टि०॥ प्रव
तिनिवृति द्वनकार्या॥ अवस्य पाहिजे आचार्या॥ आपमति भजतां राया॥ अने
क अपयांमाजि पडले॥ ६॥ ओये पायेसि धआहाति॥ भुयाळे विण दथा भ्रम

ति॥ तेवि गुरुविण जेंजें करिति॥ ते ते अहंमति दृढ भ्रमले॥ ७॥ गुरु ब्रह्म दोन्हि
येक॥ ऐसिया भावना अवस्यक॥ सेवा करुनि भावपुर्वक॥ संतोषउनि देखअ
नुग्रह घ्यावा॥ ८॥ तेथ निजाधिकारें प्राप्तें॥ जे मुर्त्ति आवडे आपण्यातें॥ तेचि मं
त्रविधातेथें॥ श्रधा संभरितें अंगिकारावि॥ ९॥ ते त्यां गुरुमुखें मिश्र वोजा॥ पु
रुषोत्तम महापुजा॥ सिकोनियां निज काजा॥ भजावें अधोक्षजा सिक्षितामं
ति॥ १०॥ तेचि भजनि हातवटि॥ आगमोक्त निज पुष्टि॥ राया सांगे नगागोमटि॥
सावधान दृष्टि अवधारिं॥ ११॥ श्लोक॥ शुचिः सन्मुख आसीनः प्राणसंयमना
दिभिः॥ पिंडं विशोध्य सन्यासकृतरक्षोर्चयेद्धरिं॥ ४३॥ टि०॥ विध्युक्त करितां
संध्यास्नान॥ तेथचि आहे ब्रह्मज्ञान॥ आचमनि होए हरिरूप आपण॥ हें नेणो
नि अज्ञान आगमी भरति॥ १२॥ केशवादि नामि जाण॥ अंगप्रत्यंगन्यासितां

पुर्ण॥तेव्हांहरिरुपहोयआपण॥हेंनेणोनिअज्ञानआगमींभरिति॥१३॥करु आध्या २
निआगमोक्तसंध्यास्नान॥मुर्त्तिपासिंयेउनिजाण॥सन्मुखघालावेंआस
न॥चैळांजिनकुसयुक्त॥१४॥रेचकपुरककुंभकेंजाण॥प्राणायामेंप्राणसं
यमन॥भुतशुध्यादिकिंजाण॥शरीरशोधनकरावें॥१५॥भुतविलयेंभुतशु
द्धि॥प्राणप्रतिष्टापिंडादिसिद्धि॥मुळमंत्रेन्यासप्रबुद्धि॥गुरुदिक्षाविधिवि
ध्युक्तकिजे॥१६॥हृदयकवचशिखाशिर॥नेत्रअस्त्रादिफटकार॥एवंवि
धानअनुकार॥आगमोक्तप्रकारकरावेन्यास॥१७॥यापरिमुळमंत्रदीक्षा॥ ६०
करुनिदिग्बंधादिसंरक्षा॥मगमुर्त्तिपुजनपक्षा॥नृपाध्यक्षाअवधारिं॥१८॥
श्लोक॥अर्चादौहृदयेवापियथालब्धोपचारकैः॥द्रव्यंशुद्धिक्षिति गा
निप्याद्यप्रोक्ष्यचासनं॥८२॥टिका॥प्रयोगछंदसंपुर्ण॥पुर्वान्वयोविपरि
क्षिसालसलिं २

तजाण॥द्रव्यशुद्धिक्षितिमार्जन॥हेमागीलनिरोपणपुढांजालें॥१९॥द्रव्यशुद्धि
मुख्यशोधन॥भुमिसुधिसंमार्जन॥आत्मसुद्धिसावधान॥काटिअनुलेपन
मुर्त्तिशुद्धि॥२०॥पुजासंभारसिधकरुन॥समस्तशांतीयेंप्रोक्षुन॥निजासनिसा रव ३
वधान॥एकाग्रजाणबैसावें॥२१॥ज्यासिध्यानामुर्तिनियेसंपुर्ण॥तेणेंप्रतिमामु
र्त्तिअधिष्ठान॥तेथेंचिकरावेंपुजन॥लब्धोपचारेंजाणआगमोक्त॥२२॥ज्यासि
ध्यानामुर्त्तिनियेअतिसंकयिं॥तेणेंबाह्यउपचारआटायि॥सांडुनियांध्या
नदृष्टि॥करावितेमटिमानसपूजा॥२३॥ज्याचेहृदयिंनविकरे ध्यान॥बाह्य
मुर्त्तिपुजेसिसावधान॥तेणेंउभयापुजुन॥करावेंसंपुर्णआगमोक्त॥२४॥
श्लोक॥पाद्यादीनुपकल्प्याथसन्निधाप्यसमाहितः॥हृदादिभिःकृ
तन्यासोमुळमंत्रेणचार्चयेत्॥८३॥टिका॥सकळपुजासंभार॥निकट

देउनियां उपचार। मग मुर्त्तिसि न्यासप्रकार। उक्त शास्त्र करावे। २५। जैसे चि न्या
स आपणास। तैसे चि करावे मुर्त्तिस। हा आगमोक्त गुरु सौरस। मुळमंत्रें न्या
स मुर्त्तिसि। २६। आगमोक्त करितां न्यास। अंगप्रत्यांगिं विन्यास। तेणें कर्त्ता
होए हृषीकेश। हा अर्थ सौरस दृढ करावा। २७। दृढ करुनि अनुसंधान। मु
ळमंत्रें मुर्त्तिपुजन। हृदयि जाण प्रतिमेसि जाण। पूजाविधान दोहिं ठायिं।
२८। श्लोक। सांगोपांगां सपार्षदां तां तां मूर्त्तिं स्वमंत्रतः। पाद्यार्घ्याच
मनीयाद्यैः स्नानवासोविभूषणैः। ५४। टिका। करचरणादि अव्यंग।
मुर्त्ति चिंतावि सुंदर सांग। श्याम मनोहर श्रीरंग। उल्हासतां जग निज ध्या
नि। २९। मुर्त्ति चतुर्भुज वेल्हाळ। शंखचक्रगदाकमळ। सुनंदादि पार्षद त
मेळ। चिंतावे सकळ सायुधादिक। ३०। यथोक्त मधुपर्क विधान। अर्घ्य पा

पद्यादि आचमन। पुरुषोक्त मंत्रें जाण। करावें स्नान निर्मळ जळें। ३१। मु
कुट कुंडलें कटिमेखळा। कासे मिरवे सोनेसळा। आपाद रुळे वनमाळा।
पदें ३ कौस्तुभ तेजाळा कंठिं झळके। ३२। पद्मांकित सकुमार। उर्ध्वरेखा ध्वजव
ज्र। वांकिं अंदुवांचा गजर। चरणिं तोडर गर्जतु। ३३। श्लोक। गंधमाल्या
क्षतस्रग्भिर्धूपदीपोपहारकैः। सांगं संपूज्य विधिवत्स्तवैः स्तुत्वा नमे
द्धरिं। ५५। टिका। निडळिं सुधशाम कळा। टिळक रेखिला पिवळा। त्या
वरि अक्षता सोज्वळा। आरक्त तेजाळा कुंकुमोक्ता। ३४। सुमनें गुंफिलिं
विरगुंठि। त्यांवरि मधुकरांचि घरटि। तुलसि कमळमाळा कंठिं। चंदनाचि उटि
शामांगिं शोभे। ३५। धुपदीप उपहार। तांबोळ अर्पावे सकर्पुर। निरांजनें जय
जयकार। मंत्रावसर अर्पावा। ३६। स्तुति करावि वेदमंत्रें। कां पुराणोक्त नाना

स्तोत्रें ॥ अथवा प्राकृतनामोच्चारें ॥ नानाचरित्रें गद्यपद्यें ॥ ३७ ॥ स्तवनें संतोषुज
धोक्षजा ॥ ऐसें भावावें महाराजा ॥ मग साष्टांगें अतिवोजा ॥ गरुड ध्वजा नम
स्कारावें ॥ ३८ ॥ श्लोक ॥ आत्मानं तन्मयं ध्यायन्मूर्त्तिं संपूजयेद्धरेः ॥ शेषमा
दाय शिरसा स्वधाम्न्युद्वास्य सत्कृतं ॥ ५६ ॥ टिका ॥ द्वैतभावें भजनविधि
ति जाणा विस्फुळ बुद्धि ॥ भजनाचि भजनसिद्धि ॥ जाण त्रिसुद्धि तन्मय होणें ॥
३९ ॥ मूर्त्तिध्यानें तन्मयस्थिति ॥ जवं वरि राहे निश्चळ वृत्ति ॥ याचि नांवें मुख्य
भक्ति ॥ उठिलियां पुढतिनमावें हरि ॥ ४० ॥ ऐसि पुजा करुनि हरि ॥ शेषप्रसाद
धरुनि शिरिं ॥ मग देवो आपणयाभितरि ॥ हृदयमंदिरिं निववीजे ॥ ४१ ॥ एवं पु
जेचें उद्वासन ॥ ध्यानमुर्ति हृदयिं शयन ॥ प्रतिमा पर्यंकिं निजउन ॥ विधिवि
धान समाप्ति ॥ ४२ ॥ जालियां पुजाविसर्जन ॥ विसर्जुनये अनुसंधान ॥ अखंड ह

रिचें स्मरण ॥ सर्वस्वें आपण सर्वदा किजे ॥ ४३ ॥ यां नांव आगमविधि ॥ राया जाण
त्रिशुद्धि ॥ सदां पाळिति सद्बुद्धि ॥ परमात्मासिद्धि प्रापक ॥ ४४ ॥ आगमोक्त विधि
लक्षण ॥ प्रतिमाचि मुख्य न व्हे जाण ॥ ज्यासि जेथें श्रधा संपुर्ण ॥ तेथें हें विधा
न सुखें किजे ॥ ४५ ॥ श्लोक ॥ एवमग्न्यर्कतोयादावतिथौ हृदये च यः ॥ यज
तीश्वरमात्मानमचिरान्मुच्यते हि सः ॥ ५७ ॥ टिका ॥ हे पुजा न व्हे येकदेशि ॥
बहुतें स्थानें ये पुजेसि ॥ त्यां तु शीघ्रतर प्राप्तिसि ॥ तें मि तुज पासिं सांगेन रा
या ॥ ४६ ॥ येणें विधानें यथाकाळिं ॥ सांगपुजा किजे जळिं ॥ अथवा सूर्यमंडळिं ॥
पूजा सोज्वळि हरिध्यानें किजे ॥ ४७ ॥ अग्निचां गंडदमदीप्ती ॥ पुजा किजे क
मळापति ॥ अवघ्या परिस सीघ्र प्राप्ति ॥ पुजावा अतिथि भगवद्भावें ॥ ४८ ॥ आ
लियां वैश्वदेवाचे अंतिं ॥ यातें ब्रह्मभावें जे पुजिति ॥ त्यांच्या घरा पुर्ण प्राप्ति ॥

भगवत्संपत्तिवोरसोनिये ॥ ४९ ॥ पूर्वि अनोळखु निश्चिति ॥ आलियां वैश्वदेवाचे
अंतीं ॥ यातें ब्रह्मभावें जे पुजिति ॥ त्यासि भुक्ति मुक्ति आंदणि ॥ ५० ॥ त्या वैश्वदे
वाचे अंतिं जाण ॥ निजभाग्यें आल्यां शुद्ध ब्राह्मण ॥ त्यासि श्रधेन पुजितां आ
पण ॥ तेघरिं नाराएण स्वानंदें वसे ॥ ५१ ॥ अतिथि चा गंइ मुर्त्तिध्यान ॥ सर्वथा क
रणें न लगे जाण ॥ तो स्वरूपें स्वयें नारायण ॥ पुजितां संपुर्ण सर्वार्थसिद्धि ॥ ५२ ॥
राया वैश्वदेवाचे अंतिं ॥ अतिथि संवें ये भुक्ति मुक्ति ॥ विमुख त्याला भाग्य नाड
ति ॥ पुजकां सुखप्राप्ति परमानंदें ॥ ५३ ॥ एवं अतिथि सिजें अर्पी ॥ तें भगवन्मु
खिं समर्पी ॥ यालागिं अति साक्षेपें ॥ अतिथि ब्रह्मरूपें पुजिजे सदां ॥ ५४ ॥ जें
जें बोलिजे पुजास्थान ॥ तेथ निजश्रधाचि प्रमाण ॥ श्रधे वेगळें राया जाण ॥
प्राप्ति संपुर्ण कदा न लभे ॥ ५५ ॥ निजश्रधेचे हृदयस्थान ॥ ते हृदयिं ति ध्यक

पुजन ॥ करितां श्रधेन आपण ॥ प्राप्ति संपुर्ण उद्बोधें सहजें लाभे ॥ ५६ ॥ जें थें
जें जें आपण सेविजे ॥ तें तें भगवन्मुखिं भाविजे ॥ येणें निजभजनें पाविजे ॥ जा
ण सहजें परमात्मा ॥ ५७ ॥ सांडुनि देहिचि अहंता ॥ सकळ भोगु यि श्वरु भोक्ता ॥
ऐसि दृढ भावना भाविता ॥ पाविजे परमार्थ अपरोक्षसिद्धि ॥ ५८ ॥ देह जड उमु
ढ अचेतन ॥ सकळ भोग भोक्ता इश्वरु पुर्ण ॥ तेथ वाढउनि देहाभिमान ॥ भो
गिति अज्ञान अनेक दुःखें ॥ ५९ ॥ ते सांडुनि देह अहंता ॥ हृदयस्था शरण जा
तां ॥ पाविजे पुर्ण परमार्था ॥ जाण तत्वता नृपवर्या ॥ ६० ॥ निशेष सांडिजे मीप
ण ॥ याचि नांव हृदस्था शरण ॥ तुं सहजें परब्रह्म परिपुर्ण ॥ मिथ्या देहाभिमा
न धरूं नको ॥ ६१ ॥ राया येणेंचि कर्में जाण ॥ तुटे कर्माचें बंधन ॥ पाविजे पुर्ण स
माधान ॥ तें हें मुख्य लक्षण नृपनाथा ॥ ६२ ॥ सप्याये णेंचि कर्में जाण आग

मोक्षनिजभजन॥ कर्मयोगाचें मुख्य लक्षण॥ ऐकतां राजा सावधान॥ परमानं
दें पुर्ण निवाला॥ ६४ जवंजवं रायाचें पुरे कोड॥ तवंतवं कथा लागे गोड॥ अतिश
येसिं श्रवणाचि चाड॥ विशेषें वाड थोरावलि॥ ६५ राजा निवाले निपरमानंदें॥
सुखावले निजबोधें॥ डोंचावले निस्वानंदें॥ पुढा प्रश्न विनोदें पुसेल॥ ६६ उगें
राहातां आपण॥ तुं गु निजाति मुनिगण॥ या लागि प्रश्ना वरि प्रश्न॥ विचित्र
विंदाण पुसन॥ ६७ स्वानंदें लाधलि चित्तवृत्ति॥ यिंद्रियें वेधलिं सुखस्थिति
राजा निवाला निश्चिति॥ तन्हिं प्रश्नोक्ति पुसेत॥ ६८ पुसेल हरिचे अवतार॥
ते कथा सुंदर मनोहर॥ निरोपण अतिअरुवार॥ निजजिव्हार निववि[ल]॥ ६९॥
त्या प्रश्नाचें प्रश्नोत्तर॥ कथा कोतुक सनागर॥ एकाजनार्दनाचें किंकर॥
उपानउ धर संताचें॥ ७०॥ संतसज्जन कृपास्थिति॥ श्रीजनार्दन॥ वरद स्थु

र्ति पुढिल कथेचि वित्पति॥ सांगेन यथार्थि अर्थुनि॥ ७१॥ श्रीभागवताचे
राशिवरि॥ येकाजनार्दनें केला मापारि॥ तो निजबोधाचे कुडोवरि॥ भरि
ल वारवारि श्रवणाच्या॥ ७२॥ इति श्रीभागवते महापुराणे एकादशस्कंधे
निमिजायतसंवादे मायाकर्मब्रह्मनिरोपण एकाकार टीकायां त्रितियो
ध्यायः॥ ३॥ श्रीकृष्णार्पणमस्तु॥ कृष्णं कमळपत्राक्षं पुण्यश्रवणकी
र्तनं॥ वासुदेवं जगद्योनिं नौमि नारायणं हरिं॥ १॥ कृष्णाय वासुदेवाय हरये
परमात्मने॥ प्रणतक्लेशनाशाय गोविंदाय नमो नमः॥ २॥ श्लोक॥ ५७॥ टि
का॥ ८७२॥ एवं॥ ९२९॥ ॥ ६॥ ॥ ६॥ ॥ ६॥ ॥ ६॥ ॥ ६॥ ॥ ६॥